

Opinnäytetyö (YAMK)
Kuntoutuksen koulutusohjelma
2014

Eva Uronen

KURKISTUS TYÖELÄMÄÄN

– Työpaikkakäynnit osana oppilaanohjausta ja
ammatinvalintaa sairaalakoulun yhdeksännellä
luokalla

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuntoutuksen koulutusohjelma

Huhtikuu 2014 | Sivumäärä 47

Ohjaaja: Päivi-Maria Hautala

Eva Uronen

KURKISTUS TYÖELÄMÄÄN

– Työpaikkakäynnit osana oppilaanohjausta ja ammatinvalintaa sairaalakoulun yhdeksännellä luokalla

Tämän kehittämishankkeen tarkoitus oli luoda Kalliomaan koulun polikliinisen luokan yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden opetukseen toimintamalli, jossa nuorten työelämään tutustumista toteutetaan työpaikkakäynteinä. Kalliomaan koulu on Tuusulan kunnan ylläpitämä sairaalakoulu, jossa opetetaan Kellokosken sairaalan nuorisopsykiatristen osastojen sekä alueen nuorisopsykiatristen poliklinikoiden hoidon piirissä olevia nuoria. Tämä kehittämishanke sijoittuu Kalliomaan koulun avohoidollisten oppilaiden opetukseen polikliinisella luokalla.

Polikliinisen luokan oppilaiden kanssa tehtiin viisi työpaikkakäyntiä eri alojen työpaikoille. Yksittäisen työpaikkakäynnin tavoitteena oli, että nuori saa realistisen käsityksen työn sisällöstä, vaativuudesta sekä työssä vaadittavasta ammattitaidosta ja muista ominaisuuksista. Tavoitteena oli selkiyttää nuoren omaa kiinnostuneisuutta ja mahdollisuuksia eri ammattialoihin sekä arvioida yhdessä nuoren kanssa hänen soveltuvuuttaan kyseessä olevaan työtehtävään, ja tätä kautta selkiyttää nuoren tulevaisuudensuunnitelmia ja ammatinvalintaa. Kehittämishankkeen osatavoitteena oli nuorten tiedonhakutaitojen kehittäminen sekä lisätä nuorten arjenhallintataitoja ympäristössä liikkumisen osalta.

Ennen työpaikkakäyntejä nuoret tekivät aiheeseen liittyviä ennakkotehtäviä ja valmistelivat kysymyksiä vierailuja varten. Työpaikkakäyntien jälkeen oppilailta sekä polikliinisen luokan opettajalta ja avustajalta kerättiin palautetta käynneistä. Viimeisen työpaikkakäynnin jälkeen kaikki niille osallistuneet nuoret sekä opettaja ja avustaja vastasivat kyselyyn liittyen työpaikkakäyntien merkityksiin.

Työpaikkakäyntejä pidettiin erittäin onnistuneina ja merkityksellisinä. Nuoret kokivat hyötynensä työpaikkakäynneistä ja niihin liittyvistä ennakkotehtävistä. Vastauksissa nähtiin tärkeänä, että työpaikkakäyntejä olisi koko yläasteen ajan alkaen jo seitsemänneltä luokalta. Nuorille avautui uusia näkökulmia ammatteihin. Muutaman oppilaan kohdalla työpaikkakäynnit vahvistivat jo valittua suuntaa.

ASIASANAT:

Sairaalakoulu, ammatinvalinta, oppilaanohjaus, työelämään tutustuminen, pedagoginen kuntoutus.

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Master Degree in Health Care | Rehabilitation

April 2014 | Total number of pages 47

Instructor: Päivi-Maria Hautala

Eva Uronen

A GLIMPSE INTO THE WORKING LIFE

- The role of workplace visits in student counselling and career planning on the 9th grade of a hospital school

The purpose of this development project was to create an operational model for the education of the grade 9 outpatient class of Kalliomaa Hospital School. In this model the pupils learn about working life through workplace visits. Kalliomaa School is a hospital school maintained by the municipality of Tuusula, in which the young patients of adolescent psychiatric wards of Kellokoski Hospital and the adolescent psychiatric outpatients of the area are taught. The focus of this development project was on the education of the outpatient class of Kalliomaa School.

The outpatient class was taken to five workplace visits covering different occupational fields. The purpose of each visit was to give the students a realistic impression on what the job entails, how demanding it is and which occupational skills and qualities are required. The goal was to define the occupational interests and possibilities of each pupil and to evaluate their suitability for the job in question, and further to clarify each pupil's plans and career choices for the future. Another goal of the project was to develop the research skills of the pupils and to improve their life management skills in the area of public transport.

Before the workplace visits the students completed preliminary exercises and prepared questions for the visits. After the workplace visits both the students and the outpatient class teacher and teaching assistant gave their feedback on these visits. After the last workplace visit all of the participating students as well as their teacher and teaching assistant filled out a questionnaire on the outcome of these visits.

The workplace visits were perceived as very successful and meaningful. The students felt they benefitted from the visits and the related preliminary exercises. The feedback suggested that the workplace visits would be highly beneficial throughout grades 7 to 9. The students perceived occupations from different viewpoints. For a few of the students the visits reinforced the career plans they already had.

KEYWORDS:

Hospital school, career planning, guidance counselling, period of work experience, educational rehabilitation.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Aikaisemmat tutkimukset	8
2.2 Nuorisotakuu	10
2.3 Pedagoginen kuntoutus	11
2.4 Oppilaanohjaus	12
2.5 HOJKS osana sairaalakoulun opetusta	13
3 TAVOITTEIDEN MÄÄRITTELY	14
4 KEHITYSTOIMINNAN KONTEKSTIN JA ORGANISAATION KUVAUS	16
4.1 Hoidon piirissä olevan nuoren opetuksesta	16
4.2 Avohoidollinen opetus	17
4.3 Kalliomaan koulu	17
4.4 Kalliomaan koulun polikliininen opetus	19
5 TUTKIMUSMETODOLOGIA	21
5.1 Toimintatutkimus	21
5.2 Ryhmätason toimintatutkimus	22
5.3 Syklit	24
5.4 Tiedonkeruun menetelmät	25
5.4.1 Havainnointi	25
5.4.2 Kysely	26
5.5 Kehittämishankkeen luotettavuudesta ja eettisyydestä	26
6 TYÖPAIKKAKÄYNNIT	28
6.1 Kaupanalan työpaikkakäynti	28
6.2 Ravintola-alan työpaikkakäynti	29
6.3 Eläintenhoitoalan työpaikkakäynti	30
6.4 Atk-alan työpaikkakäynti	31
6.5 Ensihoidon työpaikkakäynti	32
7 KOKEMUKSIA TYÖPAIKKAKÄYNTIEN MERKITYKSESTÄ	34
7.1 Ennakkotehtävien tarpeellisuus	34

7.2 Nuorten osallistuminen työpaikkakäynneille	35
7.3 Työpaikkakäyntien määrän sopivuus	36
7.4 Työpaikkakäyntien hyödyllisyys oppilaiden näkökulmasta	37
7.5 Työpaikkakäyntien hyödyllisyys opettajan ja avustajan näkökulmasta	38
7.6 Työpaikkakäyntien vaikutus nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin	39
7.7 Työpaikkakäyntien kehittämisehdotuksia poliluokan opettajalta ja avustajalta	39
8 POHDINTA	41
8.1 Tulosten arviointia	41
8.2 Tulevaisuuden näkymiä	43
8.3 Lopuksi	44
LÄHTEET	45

LIITTEET

- Liite 1. Loppukysely oppilaille.
- Liite 2. Loppukysely opettajalle ja avustajalle.
- Liite 3. Palautekysely työpaikkakäynnin jälkeen.
- Liite 4. Työpaikkojen yhteystietolomake.
- Liite 5. Ennakkotehtävä kaupanalan työpaikkakäyntiä varten.

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämishankkeen eteneminen.	23
Kuvio 2. Toimintatutkimuksen sykli (Heikkinen 2006).	24

TAULUKOT

Taulukko 1. Työpaikkakäyntien hyödyllisyys.	37
---	----

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassa käydään paljon keskustelua nuorten syrjäytymisestä ja ammatillisen koulutuksen tärkeydestä. Nuorisotakuun avulla pyritään löytämään jokaiselle nuorelle jatko-opinto eikä välivuosia peruskoulun jälkeen suosita. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijavalintoja on uudistettu siten, että peruskoulun päättäneet ja ilman toisen asteen tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat hakijat ovat ensisijalla koulutukseen valittaessa. Tämä luo paineita sille, että jokaisen peruskoulun päättävän nuoren tulisi löytää oma alansa heti ensimmäisessä yhteishaussa. Jotta nuoret osaavat tehdä mahdollisimman oikeita jatko-opintoihin liittyviä valintoja, tulee heillä olla riittävän paljon tietoa eri ammattialoista ja työtehtävistä. Peruskouluun kuuluvilla työelämäntutustumisjaksoilla nuoret pääsevät näkemään yhden, ehkä kahden työpaikan toimintaa, mutta riittävätkö nämä oikean, pitkälle nuoren aikuisuuteen vaikuttavan valinnan tekemiseen?

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus kehittää yhdessä Kalliomaan koulun erityisluokanopettajan kanssa polikliinisen luokan toimintaa. Kalliomaan koulussa opetetaan Kellokosken sairaalan nuorisopsykiatristen osastojen sekä alueen nuorisopsykiatristen poliklinikoiden hoidon piirissä olevia nuoria. Tämä kehittämisshanke sijoittuu Kalliomaan koulun avohoidollisten oppilaiden opetukseen polikliinisella luokalla.

Kehittämishankkeen tavoitteena on luoda Kalliomaan koulun polikliinisen luokan yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden opetukseen toimintamalli, jonka avulla työelämään tutustumista voidaan toteuttaa määrätietoisesti ja säännöllisesti vuosittain osana yhdeksäsluokkalaisten opetusta. Tarkoituksena on toteuttaa yhdeksäsluokkalaisten nuorten kanssa viisi työpaikkakäyntiä eri alojen työpaikoille. Yksittäisen työpaikkakäynnin tavoitteena on antaa oppilaalle realistinen käsitys työn sisällöstä, vaativuudesta sekä työssä vaadittavasta ammattitaidosta ja muista ominaisuuksista. Tavoitteena on selkiyttää nuoren omaa kiinnostuneisuutta ja mahdollisuuksia eri ammattialoihin sekä yhdessä nuoren kanssa arvioida hänen soveltuvuuttaan kyseessä olevaan työtehtävään ja tätä kautta sel-

kiyttää nuoren omia tulevaisuudensuunnitelmia ja ammatinvalintaa. Opinnäytetyöni osatavoitteena on myös kehittää nuorten tiedonhakutaitoja heidän valmistautuessaan työpaikkakäynnille erilaisia ennakkotehtäviä tekemällä sekä lisätä oppilaiden arjenhallintataitoja ympäristössä liikkumisen osalta.

Taloudellinen tiedotustoimisto tekemässä nuorisotutkimuksessa nuorten toiveena nousi työelämään tutustumisen määrän lisääminen. Nuoret toivoivat peruskoulussa käytävän läpi enemmän eri ammatteja ja taitoja, joita ammateissa tarvitaan. Nuoret myös ehdottivat eri aloihin tehtäviä tutustumiskäyntejä. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2010.) Tähän tarpeeseen pyrin opinnäytetyössäni vastaamaan polikliinisen luokan oppilaiden osalta.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tämän kehittämishankkeen tavoite oli olla ensisijaisesti työelämää palveleva, käytännön työelämää kehittävä prosessi. Kehittämishankkeen lähtökohtana oli yhteistyö Tuusulan Kunnan Kalliomaan koulun kanssa, jossa olen aikaisemmin työskennellyt erityisluokanopettajan tehtävässä. Kalliomaan koulu on nuoriso-psykiatrinen sairaalakoulu.

Opinnäytetyöni aihe syntyi yhdessä Kalliomaan koulun erityisluokanopettajien ja avustajien kanssa. Tarkoituksena oli aikaansaada uudenlainen toimintamalli, jolla opetusta ja pedagogista kuntoutusta toteutetaan myös koulun seinien ulkopuolella. Toinen alkuperäinen tavoite oli sairaalakoulussa opiskelevien nuorten tulevaisuuden suunnitelmien ja ammatinvalinnan tukeminen. Näiden ajatusten pohjalta nousi idea lyhyistä tutustumiskäynneistä eri alojen työpaikkoihin.

2.1 Aikaisemmat tutkimukset

Lähestyessäni aihetta aikaisempia tutkimuksia etsien en löytänyt yhtään sairaalakoulujen oppilaiden työelämään tutustumiseen tai ammatinvalintaan liittyvää tutkimusta. Muutenkin sairaalakoulua on tutkittu hyvin vähän. Vuosina 2005–2008 on toteutettu valtakunnallinen Opetushallituksen sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama sairaalaopetuksen kehittämishanke eli SAIREKE – hanke. SAIREKE – hankkeen tarkoituksena oli parantaa laadukkaan ja riittävän sairaalaopetuksen toimintaedellytyksiä sekä kehittää pedagogisia nivelvaiheita, eli siirtymiä koulusta toiseen (Tilus, 2008, 9). SAIREKE -hankkeen tavoitteena oli yhtenäistä sairaalaopetuksen käytänteitä, mallintaa nivelvaiheet ja tukitoimet sekä parantaa osaamiskeskustoimintaa. Hankkeen myötä on syntynyt sähköinen materiaalipankki Internetiin. Sinne on kerätty mm. sairaalaopetuksen hyviä käytänteitä, lomakkeita ja muuta käyttökelpoista materiaalia. (Opetushallitus 2012.)

Pirjo Suvilehto väitteli vuonna 2008 liittyen sairaalakoulussa olevien lasten luovaan kirjoittamiseen. Suvilehto tutki 8–13 -vuotiaiden lasten kirjoittamia tarinoita: millaisia tarinoita lapset kirjoittavat, ja miten luova kirjoittaminen sopii sairaala- ja koulukontekstiin. Suvilehto kuvasi, analysoi ja tulkitsi laadullisen tutkimuksen keinoin lasten luovan kirjoittamisen kurssuja Päätalo-instituutissa ja sairaalakoulussa. (Suvilehto 2008, 7.)

Viime vuosilta löytyy muutamia Pro gradu-tasoisia tutkimuksia sairaalakouluihin liittyen. Pelkosen (2012) tutkimus pohjautuu SAIREKE – hankkeen kvantitatiiviseen seurantatutkimusaineistoon. Pelkonen tarkasteli tutkimuksessaan sairaalaopetusjakson vaikuttavuutta oppilaan sosioemotionaaliseen ja koululaisminäkäsitykseen oppilaan omasta ja häntä opettavien opettajien näkökulmasta. Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia käsityksiä oppilailla ja heitä opettavilla opettajilla on sairaalaopetuksessa olevan oppilaan sosioemotionaalisisista taidoista ja kouluyhteisön jäsenyydestä sekä miten oppilaat ja opettajat arvioivat oppilaan käyttäytymistä ja koulunkäyntiä kolmessa eri mittausvaiheessa. Sairaalaopetuksen seurantatutkimuksessa saadut tulokset viittaavat siihen, että sairaalaopetusjaksolla on mahdollisuuksia vaikuttaa myönteisesti oppilaan sosioemotionaalisiin taitoihin sekä koulunkäyntiin ja tätä kautta tukea oppilaan integraatiota tämän omaan kouluun.

Latvakoski (2011) tutki sairaalakoulun oppilaiden kokemuksia kuvataideopetuksesta Rovaniemen sairaalakoulussa. Tutkimuksen taustatehtävänä oli selvittää kuvataideopetuksen tarpeellisuutta sairaalakoulussa. Tavoitteena oli tutkia kuvataideopetuksen mahdollisuuksia tukea sairaalakoulun oppilaiden hyvinvointia, joka edelleen voisi tukea oppilaiden oppimista sekä kuntoutumista. Tutkimus oli laadullinen tutkimus, jonka tutkimusotteena oli fenomenologisesti suuntautunut tapaustutkimus. Tutkimusaineistona olivat teemahaastattelut, jotka kerättiin oppilailta kolmen kuukauden pituisen opetuskokeilun jälkeen. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin tyyppisesti. Oppilaiden kokemukset kertovat sairaalakoulun oppilaiden yhteisöllisyyden ja toiminnallisuuden sekä osin kiireettömyyden tarpeesta.

Veteläisen (2008) Pro gradu – tutkielmassa selvitettiin millaisia haasteita, mahdollisuuksia ja uhkia ilmenee oppilaan siirtymävaiheissa kotikoulusta sairaalakouluun ja sairaalakoulusta takaisin kotikouluun. Lisäksi tutkittiin, minkälaisia mahdollisia ongelmia nivelvaiheissa on, ja minkälaisia seikkoja tulisi vielä paremmin huomioida nivelvaiheissa. Veteläisen tutkimus on laadullinen tutkimus, joka toteutettiin narratiivista analyysia käyttäen. Siinä konstruointiin aineiston pohjalta fiktiivinen tarina psykiatrista sairaalakoulua käyneen oppilaan koulupolusta. Aineisto hankittiin haastattelemalla SAIREKE -hankkeen asiantuntijaa, sairaalakoulun opettajaa, kotikoulun opettajaa sekä sairaalakoulua käynyttä oppilasta. (Veteläinen 2008, 2.)

Aikaisemmat tutkimukset ovat käsitelleet siis sairaalakoulun vaikuttavuutta, tärkeitä nivelvaiheita sekä sairaalakoulun oppilaiden kokemuksia luovista toiminnoista. Nuorisotakuun myötä kiinnostus sairaalakoulujen oppilaiden ammatinvalintaan liittyviin asioihin sekä näiden nuorten jatko-opintoihin hakeutumiseen vaikuttaviin tekijöihin varmasti kasvaa. Tässä kehittämishankkeessa toteutetut työpaikkakäynnit voidaan nähdä yhtenä keinona tukea nuoria nivelvaiheessa, jossa he ovat siirtymässä jatko-opintoihin ja työelämään. Työpaikkakäynnit ovat yksi tapa valmentaa, vahvistaa ja voimistaa nuoria työelämää varten sekä auttaa heitä oman polun löytämisessä.

2.2 Nuorisotakuu

Nuorten sijoittuminen jatko-opintoihin on erittäin ajankohtainen vuoden 2013 alusta voimaan tulleen nuorisotakuun myötä. Nuorisotakuulla tarkoitetaan sitä, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle voidaan tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Tämä edellyttää yhteiskunnalta laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Laajapohjainen työryhmä vasta etsii ratkaisuja siihen, miten kaikille nuorille saadaan työelämässä tarvittavaa osaamista, miten tunnistetaan tuen tarve ja miten työvoimapalvelut saa-

daan kattamaan nuorten yhteiskuntatakuun haasteet. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 7–8.)

Sairaalakoulun opettajien ja työelämän välinen yhteistyö työpaikkakäyntien merkeissä vastaisi nuorisotakuun edellyttämää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Työpaikkakäynnit ovat omiaan tukemaan nuorten työelämä tietouden kehittymistä, oman kiinnostuksen kohteen löytämistä sekä jatko-opintoihin suuntautumista.

2.3 Pedagoginen kuntoutus

Maailman terveysjärjestö WHO jakoi jo vuonna 1969 kuntoutuksen neljään edelleen käytössä olevaan osa-alueeseen; lääkinnälliseen, sosiaaliseen, ammatilliseen ja kasvatukselliseen kuntoutukseen. Rajanvetoa osa-alueiden sisällöistä käydään jatkuvasti ja osittain ne ovat päällekkäisiä. Tämän nelijaon mukaan voidaan kuitenkin kuvata myös erityiskasvatuksen kokonaisuutta, jossa kasvatuksellisen eli pedagogisen kuntoutuksen merkitys kasvaa sitä suuremmaksi, mitä laajempi osa ikäluokkaa halutaan nähdä erityistukea tarvitsevana. (Hautamäki, Lahtinen, Moberg & Tuunainen 2007, 35.)

Pedagoginen kuntoutus on lapsen tai nuoren oppimisen, elämänhallinnan, oma-toimisuuden ja itsenäisen elämän edistämiseksi tapahtuvaa toimintaa. Siihen osallistuvat kaikki erityiskoulussa opiskelevan lapsen tai nuoren kanssa työskentelevät opettajat ja muu koulun henkilökunta sekä huoltajat. Tarkoituksena on auttaa ja tukea lasta mahdollisimman luontevasti ja kokonaisvaltaisesti oppilaan luonnollisissa elinympäristöissä. (Merimaa 2009, 130.)

Pedagogisen kuntoutuksen lähtökohtana ovat yksilölliset tuen tarpeet. Tavoitteena on yksilöllisyyden ja elämänhallinnan kehittäminen kasvatuksen, opetuksen, oppilashuollon ja kuntoutuksen keinojen avulla. (Kuntoutussäätiö 2013.)

Pedagogisessa kuntoutuksessa yhdistyvät kasvatuksen, opetuksen, oppilashuollon ja kuntoutuksen keinot. Siihen sisältyvät kaikki ne tukitoimet, joilla pyritään voittamaan vammaisuuden, pitkäaikaissairauden tai muiden erityistilanteiden asettamia esteitä yksilön kehitykselle. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 22.)

2.4 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on tukea oppilaiden kasvua ja kehitystä niin, että oppilas pystyy edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsyytään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Oppilas tekee kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja ohjauksen tuella. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. (Opetushallitus 2013b.)

Suomessa ohjauksen viitekehyksenä on elinikäinen ohjaus. Tällä tarkoitetaan toimia, jotka auttavat ihmisiä eri elämänvaiheissa tunnistamaan kykynsä, osaamisensa ja kiinnostuksensa, tekemään tarkoituksenmukaisia koulutuksellisia ja työuraan liittyviä päätöksiä ja hallitsemaan yksilöllisiä polkujaan opiskelussa, työssä ja muussa toiminnassa. (Rinkinen & Siippainen 2012, 15.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa veloitetaan järjestämään ohjaus koko perusopetuksen ajan kestäväksi, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottavaksi ja toisen asteen opintoihin ohjaavaksi jatkumoksi. Ohjauksesta huolehtivat opettajat, oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä koko perusopetuksen ajan sekä eri nivelvaiheissa siirryttäessä alakoulusta yläkouluun, yläkoulusta jatko-opintoihin tai esimerkiksi sairaalakouluun siirryttäessä. (Rinkinen & Siippainen 2009, 15.)

Tuusulan kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmassa ohjaustoiminnan on tarkoitus tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Yläkoulussa työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osa-alueiden edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu (Tuusulan kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma 2012, 49–50).

Kalliomaan koulussa kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisille järjestetään yksi TET -viikko sekä syys- että kevätlukukaudella. Myös seitsemäsluokkalaisilla on mahdollisuus osallistua TET -jaksoihin. Lisäksi oppilaille voidaan järjestää yksilöllisiä TET- jaksoja, mikäli se on tarkoituksenmukaista oppilaan opintojen ja kuntoutumisen kannalta. TET -paikka pyritään valitsemaan niin, että se palvelee parhaalla mahdollisella tavalla oppilaan tarpeita. (Tuusulan kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma 2012, 51–52.)

2.5 HOJKS osana sairaalakoulun opetusta

Jokaiselle sairaalakoulussa opiskelevalle oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, eli heille on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) päätöksen toimeenpanoa varten. HOJKS: n tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. Se on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista. (Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos, 2013.)

3 TAVOITTEIDEN MÄÄRITTELY

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on luoda Kalliomaan koulun polikliinisen luokan yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden opetukseen toimintamalli, jonka avulla työelämään tutustumista voidaan toteuttaa määrätietoisesti ja säännöllisesti vuosittain osana yhdeksäsluokkalaisten opetusta. Polikliinisen luokan eli poli-luokan opetus on sairaalakoulussa annettavaa erityisluokkamutoista opetusta.

Aluksi tavoitteena oli saada viisi eri alojen työpaikkaa sitoutumaan vuosittaiseen oppilasryhmän työpaikkavierailuun, mutta tämä kuitenkin osoittautui jo heti alkuvaiheessa mahdottomaksi työelämän paineista ja kiivaasta tahdistu johtuen. Työpaikkojen löytymisen jälkeen oli tarkoitus koota lähialueen työpaikoista selkeä kooste, jota voidaan vuosittain hyödyntää uusien työpaikkakäyntejä sovittaessa. Tarkoituksena oli tehdä helposti päivitettävä sähköinen luettelo työpaikoista.

Yksittäisen työpaikkavierailun tavoitteena oli antaa oppilaalle realistinen käsitys työn sisällöstä, vaativuudesta ja työssä vaadittavasta ammattitaidosta ja muista ominaisuuksista sekä selkiyttää oppilaan omaa kiinnostuneisuutta ja mahdollisuuksia eri ammattialoihin. Tarkoituksena oli yhdessä oppilaan kanssa arvioida oppilaan soveltuvuuttaan kyseessä olevaan työtehtävään ja tätä kautta selkiyttää hänen omia tulevaisuudensuunnitelmiaan ja ammatinvalintaansa.

Opinnäytetyöni osatavoitteena oli, että poli-luokan nuorten tiedonhaku- ja tiedonhaku- taidot kehittyvät heidän valmistautuessaan työpaikkakäynnille. Tarkoituksena oli, että nuoret hakevat kulloinkin käsitteillä olevasta työpaikasta, työtehtävistä, vaadittavasta ammattitaidosta, palkkauksesta sekä alan koulutuksesta ennakkoon tietoa. Tarkoituksena oli myös koota työpaikkakäyntejä varten kysymyksiä, jotta käynneistä saataisiin vastavuo-roisempia ja nuorista välittyisi aktiivinen ja kiinnostunut vaikutelma.

Työpaikkavierailun osatavoitteena oli myös lisätä oppilaiden arjenhallintataitoja ympäristössä liikkumisen osalta. Tarkoituksena oli, että nuoret suunnittelevat työpaikkakäynneille kulkemisen aikataulut ja reitit julkista liikennettä hyödyntäen. Tärkeää oli myös, että oppilaat löytävät itsestään voimavaroja ja onnistumisen kokemuksia myös julkisten palvelujen käyttäjänä ja niiden hallitsijana.

4 KEHITYSTOIMINNAN KONTEKSTIN JA ORGANISAATION KUVAUS

4.1 Hoidon piirissä olevan nuoren opetuksesta

Oikeus opetukseen kuuluu myös sairaalassa oleville peruskouluikäisille lapsille ja nuorille. Perusopetuslain 4 §:n mukaan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista (Perusopetuslaki 1998/628, 4§.) Sairaalaopetus on aina väliaikainen ratkaisu. Sairaalaopetuksessa oleva lapsi tai nuori säilyttää oppilaspaikan omassa koulussaan sairaalaopetusjakson pituudesta riippumatta. (Tilus 2005, 10.)

Lukuvuonna 2011–2012 Suomessa toimi 18 sairaanhoitopiirin alueella 29 erikoista sairaalaopetusyksikköä, joissa opiskeli 3653 lasta ja nuorta. Sairaalakouluissa annetaan opetusta somaattisesti sairaille sekä lasten- ja nuorisopsykiatrian erikoissairaanhoidon tutkimuksissa tai hoidossa oleville oppilaille. (Hallituksen esitys 2013.)

Sairaalakoulu on silta nuoren arkeen. Koulunkäynti on normaalia, ikätasoon kuuluvaa toimintaa vaikeassakin elämäntilanteessa ja tukee nuoren kasvua ja kehitystä. Nuorella on oikeus koulunkäyntiin ja oppimiseen sairaalassa ollessaan, mutta sairaalaopetuksen määrä ja opetusjärjestelyt riippuvat oppilaan terveydentilasta. Nuorisopsykiatrisessa avo- tai osastohoidossa olevien oppilaiden opetus toteutetaan sairaalakoulussa pienryhmä- tai luokkamuotoisena erityisopetuksena. Kriisijaksolla hoidossa oleville nuorille opetus järjestetään usein osastolla yksilöopetuksena. (Opetushallitus 2013a.)

Sairaalassa annettava opetus on lähtökohtaisesti samanlaista perusopetusta kuin oppilaan omassa koulussa. Sairaalassa oleva oppilas noudattaa mahdollisuuksien mukaan oman koulunsa opetussuunnitelmaa ja nuoren opetus pyritään järjestämään siten, että hän voi sairaalajakson jälkeen sujuvasti palata

oman koulunsa opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen. (Merimaa 2009, 91.)

4.2 Avohoidollinen opetus

Avohoidollinen opetus kirjattiin lakiin 1.1.2014 alkaen osana koulurauhan lakiuudistuksia. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa. Lakiuudistuksen myötä hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on kuitenkin velvollinen järjestämään opetusta myös erikoissairaanhoidon avohoidon piirissä oleville oppivelvollisille nuorille. (Perusopetuslaki 1998/628, 4a§.)

Osa oppilaista opiskelee siis sairaalakoulussa, vaikka he eivät ole sairaalahoidossa. Tällöin oppilaalla on oltava tiivis yhteys hoitavaan tahoon ja säännöllisiä polikliinisiä hoitokäyntejä sairaalaan tai nuorisopsykiatrian poliklinikalle. (Merimaa 2009, 128.) Kalliomaan koulussa avohoidollisesta opetuksesta käytetään termiä polikliininen opetus ja sitä annetaan pääasiassa polikliinisilla luokilla eli poliluokilla.

Lapsi tai nuori voidaan ottaa oppilaaksi sairaalakoulun polikliiniselle luokalle, jos oppilas ei ole sairaalassa hoidossa vaan selviää avohoidon tuella tai hän jonottaa sairaalahoittoon, on polikliinisissa tutkimuksissa sairaalassa ja tarvitsee myös sairaalakoulun arvion oppimiseen liittyvistä pulmista tai oppilaalla on usein toistuvia polikliinisiä hoitokäyntejä. Polikliiniselle luokalle voidaan ottaa myös jos oppilaan koulunkäynti ei ole terveydellisistä syistä mahdollista omassa koulussa, oppilaan sairaalahoido on päättymässä, mutta hänellä on vielä sairaalajaksoja tai hän on infektiovaarassa eikä pysty siitä syystä käymään omaa kouluun. (Merimaa 2009, 128.)

4.3 Kalliomaan koulu

Kalliomaan koulu on Tuusulan kunnan ylläpitämä sairaalakoulu. Se sijaitsee Kellokosken sairaalan nuoriso-osastojen yhteydessä Ohkolan sairaalan kiinteis-

tössä. Tällä hetkellä koulua remontoidaan ja se toimii väistötiloissa. Osastoilla hoidossa olevien nuorten opetusta annetaan parakkikoulussa sairaalan piha- maalla ja avohoidon piirissä olevien nuorten opetusta antavat poliluokat ovat viereisessä rakennuksessa olevissa opetustiloissa. Rakenteilla on uusi koulu nuoris-osastojen yhteyteen. Koulun on tarkoitus olla käyttövalmiina syksyllä 2014, jolloin on tarkoituksena siirtää kaikkien sairaalakoulun oppilaiden opetus uusiin tiloihin.

Kalliomaan koulu tarjoaa opetusta Kellokosken sairaalan nuorisopsykiatrisilla osastoilla oleville 13 – 18 -vuotiaille nuorille, jotka ovat kriisi-, tutkimus-, hoito- tai päiväosastojaksolla sairaalassa. Lisäksi opetusta annetaan Hyvinkään sairaanhoitoalueen nuorille, joilla on avohoitosuhde nuorisopsykiatriassa. Oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti 7. – 9. vuosiluokilla. Lukuvuoden aikana koululla opiskelee noin 100 oppilasta ja konsultoivan tuen piirissä olevia oppilaita on lukuvuodessa noin 80. (Kalliomaan koulu 2013.)

Nuoren ollessa osastolla noin kuusi - kahdeksan viikkoa kestävällä tutkimusjak- solla pyritään koulussa noudattamaan oppilaan kotikoulun opetussuunnitelmaa ja lukujärjestystä. Pidemmillä hoitjaksoilla oppilaat opiskelevat Kalliomaan kou- lun opetussuunnitelman ja työjärjestyksen mukaan. Kriisijakson opetus keskittyy ylläpitävään opetukseen. Nuori saattaa olla sairaalassa kriisijaksolla muutamasa- ta päivästä joihinkin viikkoihin. Tänä aikana sairaalakoulussa huolehditaan nuo- ren oman koulun opetussuunnitelman keskeisimpien asioiden oppimisesta, jotta nuoren paluu omaan kouluun sujuu jouhevasti. (Kalliomaan koulu 2013.)

Kalliomaan koulussa on mahdollista opiskella kaikkia peruskoulussa opetettavia oppiaineita tavallisimmat valinnaisaineet mukaan lukien. Kunkin nuoren koulun- käynti suunnitellaan hänen kuntonsa ja jaksamisen mukaan yhdessä osastojen henkilökunnan kanssa. Tiivis yhteistyö hoitotiimin kanssa on ehdoton edellytys koulun toiminnalle. Koulu on ikkuna tavalliseen, osastojen ulkopuoliseen maail- maan. Kalliomaan koulu on turvallinen paikka, jossa voi ja saa työskennellä ku-

ten ikätoverit oppijana ja koululaisena tietoja ja taitoja harjaannuttaen. (Kalliomaan koulu 2013.)

4.4 Kalliomaan koulun polikliininen opetus

Polikliinisten luokkien eli poliluokkien opetus on sairaalakoulussa annettavaa erityisluokkamuotoista opetusta. Kalliomaan koulussa on kaksi poliluokkaa, niissä on tällä hetkellä yhteensä 14 oppilaspaikkaa. Poliluokalla opiskellaan yleensä vähintään yksi lukukausi. Pyrkimyksenä on palauttaa oppilaan koulunkäyntikyky sellaiseksi, että hänen olisi mahdollista palata omaan kouluunsa joko yleis- tai erityisopetukseen. Niveltäminen omaan kouluun tapahtuu sovitusti yhteistyössä ja tarkasti suunnitellen. (Kalliomaan koulu 2013.)

Jokaisen poliluokan oppilaan koulunkäynnin tukena toimii Hyvinkään sairaanhoitoalueen nuorisopsykiatrisen avohoidon työntekijä sekä avohoidosta vastaava lääkäri. Myös muita toimijoita oppilaan kotikunnasta on mukana tarvittaessa, esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä. Oppilas on koko sairaalakoulujaksonsa oman koulunsa oppilaana. (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, 2013.) Kalliomaan koululla on oikeus antaa oppilaille lukuvuositodistukset, mutta päättötodistuksen antaa aina oppilaan oma koulun sen omalla lomakkeella. Päättötodistuksen arviointi tehdään yhteistyössä sairaalakoulun ja oman koulun oppilasta opettaneiden opettajien kesken. (Opetushallitus 2014.)

Poliluokan opetuksessa noudatetaan Tuusulan kunnan koulujen opetussuunnitelmaa (TOPS) Kalliomaan koulun painotuksin. Oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti tavanomaisten yläkoululaisten tuntimäärien mukaan. Kalliomaan koulun rehtori päättää oppilaaksi otosta yhdessä avohoidosta vastaavan lääkärin kanssa nuorisopsykiatrisilta poliklinikoilta tulleiden läheteiden pohjalta. Sairaalakoulun konsultoivat erityisluokanopettajat ja rehtori tapaavat oppilasta ja huoltajia ennen oppilaaksi ottoa. (Kalliomaan koulu 2013.)

Nivelvaiheeseen, jossa oppilas siirtyy sairaalakoulusta takaisin omaan kouluunsa, kiinnitetään Kalliomaan koulussa erityistä huomiota. Sairaalakoulussa valmistellaan ohjauskeskusteluissa nuorta paluuseen. Koulussa pidetään koulupalaveri, johon osallistuu oppilas huoltajineen, sairaalakoulun sekä oman koulun opettaja, hoidon edustaja sekä avohoidon ja mahdollisesti lastensuojelun edustajat. Näin saadaan oppilaan omalle koululle siirrettyä tietoa oppilaan suorituksista sairaalakoulussa sekä muista nuoren tärkeistä koulunkäyntiin liittyvistä asioista. (Kalliomaan koulu 2013.)

Oppilaan omaan kouluun tehdään tutustumiskäyntejä ja siirtyminen sinne voi tapahtua askeleittain erimittaisilla kokeilujaksoilla, joista sovitaan koulupalaverissa. Samalla määritellään myös kuka tekee ja mitä, jos paluu omaan kouluun ei sujukaan suunnitelmien mukaisesti. Omaan kouluun paluuseen kuuluu seurantajakso, jolloin sairaalakoulussa pidetään sovitun ajan paikkaa nuorelle. Jos paluu on sujunut suunnitellusti, pidetään loppupalaveri, ja oppilas siirtyy kokonaan takaisin omaan kouluunsa. Nivelvaiheessa yhteistyö myös oppilaan huoltajien kanssa on tiivistä ja sairaalakoulusta lähtevä oppilas huomioidaan juhlallisesti luokassa. (Kalliomaan koulu 2013.)

5 TUTKIMUSMETODOLOGIA

5.1 Toimintatutkimus

Tämä opinnäytetyö on kehittämishanke, jossa korostuu tietyn työpaikan toiminnan kehittäminen toimintatutkimuksellisin keinoin. Toimintatutkimus on tutkimusstrateginen lähestymistapa, joka voi käyttää välineenään monenlaisia tutkimusmenetelmiä. Toimintatutkimukselle on tunnusomaista toiminnan ja tutkimuksen samanaikaisuus ja niiden vuorottelu prosessin edetessä. Toimintatutkimuksen tavoitteena on saavuttaa välitöntä, käytännöllistä tietoa tutkimuksesta ja saada aikaan muutoksia sosiaalisissa toiminnoissa. (Heikkinen 2007, 196.)

Toimintatutkimuksen avulla on tarkoitus kehittää käytäntöjä aikaisempaa paremmiksi esimerkiksi jossain tietyssä työpaikassa. Se kohdistuu erityisesti vuorovaikutukseen pohjautuvaan sosiaaliseen toimintaan. Toimintatutkimus on tutkimus- tai kehittämisprojekti, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintatapoja ja se rajataan yleensä ajallisesti. (Heikkinen 2006, 16–17.)

Toimintatutkimuksessa tutkija saattaa olla osa työyhteisöä tai tulla sen ulkopuolelta, mutta tällöinkin hän osallistuu toimintaan eikä jää ulkopuoliseksi tarkkailijaksi. Tutkija aktivoi toimintaa ja pyrkii kehittämään sitä, joten hän osallistuu erilaisiin keskusteluihin ja kokouksiin, joissa toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan. (Heikkinen & Jyrämä 1999, 40).

Tässä kehittämishankkeessa olen ollut mukana kehittämässä uutta toimintaa työpaikan eli Kalliomaan koulun ulkopuolisena henkilönä. Yhteistyö työpaikan edustajien sekä poliluokan erityisluokanopettajan ja luokka-avustajan kanssa on ollut erittäin tiivistä. Koko prosessi on suunniteltu yhdessä niin, että se hyödyttäisi poliluokan oppilaita parhaimmalla mahdollisella tavalla. Tein kyselyt opinnäytetyöprosessin työpaikkakäynneille osallistuneille poliluokan oppilaille (liite 1) sekä luokan opettajalle ja avustajalle (liite 2).

Oppilaille tarkoitetuissa kyselyissä oli kuusi kohtaa, joihin sisältyi kolme alakysymystä. Kysymykset oli jaoteltu ennakkotehtäviin, tulevaisuudensuunnitelmiin, omaan osallistumiseen, työpaikkakäyntien määrään, työpaikkakäyntien hyödyllisyyteen ja lopuksi erityisiin asioihin liittyviin osiin. Kysymykset olivat pääasiassa avoimia kysymyksiä. Opettajan ja avustajan kyselyssä oli 14 kysymystä, jotka olivat sisällöltään samansuuntaiset kuin oppilaiden kysymykset.

5.2 Ryhmätason toimintatutkimus

Toimintatutkimuksia on monen laajuisia, pienimuotoisimmillaan se on oman työn kehittämistä ja laajimmillaan yhteiskunnallista, poliittista toimintaa, jossa neuvotellaan yhteisistä asioista. Toimintatutkimuksella voidaan katsoa olevan viisi analyysitasoa: yksilötaso, ryhmätaso, ryhmien välisiä suhteita kartoittava taso, organisaatiotaso sekä alueelliseen verkostoon kohdistuva taso. (Heikkinen 2006, 17.)

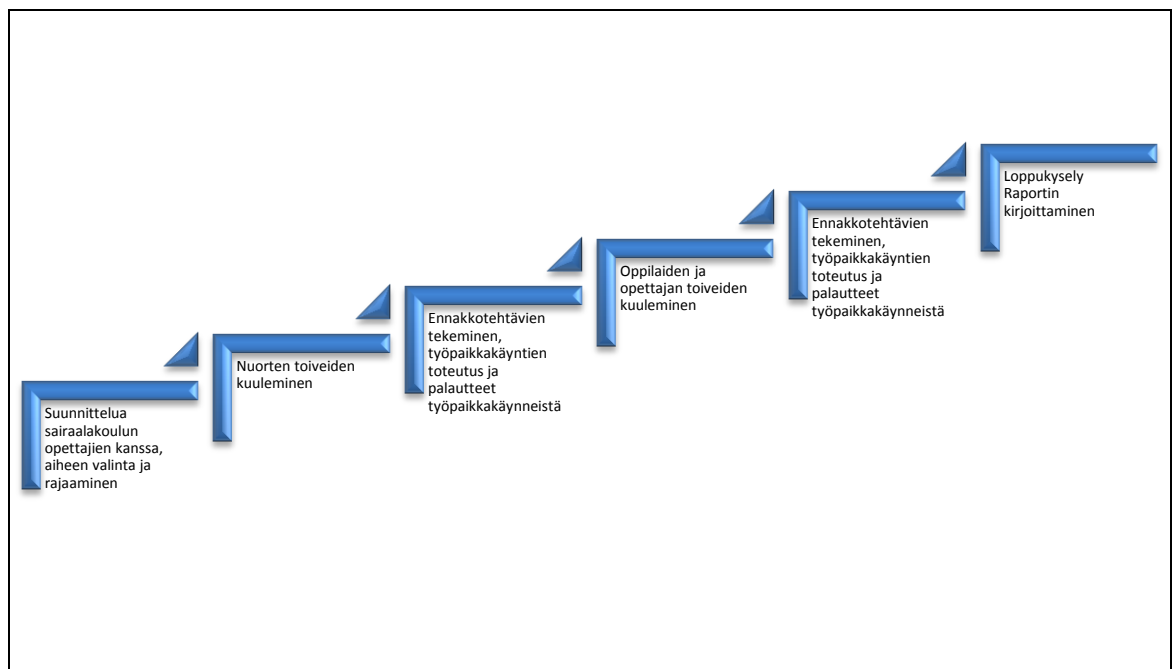
Yksilötasolla yksittäinen työntekijä esimerkiksi havainnoi omaa toimintaansa, pitää päiväkirjaa ja keskustelee kollegojensa kanssa. Tästä tehty tutkimusraportti kuvaa yksilön kokemuksia ja työntekijän omia ajatteluprosesseja ja oppimista. (Heikkinen 2006, 18.)

Ryhmätasolla tyypillinen toimintatutkimus on yhteistoiminnallinen tutkimus, jossa tiimi tapaa suunnitellusti esimerkiksi kerran kuussa, keskustelee sovituista teemoista ja kehittää omaa toimintaansa. Ohjelma kestää rajatun ajan, esimerkiksi vuoden. (Heikkinen 2006, 18.) Ryhmien välisten suhteiden tasolla pyritään ratkaisemaan ongelmia erilaisten ryhmien yhteistoiminnassa. Esimerkiksi koulun ja sosiaalitoimen yhteishanke, jonka tarkoituksena on kehittää yhteinen toimintamalli päihdeongelmaisten nuorten auttamiseksi. (Heikkinen 2006, 18.)

Organisaatiotason toimintatutkimusta voidaan soveltaa isojen organisaatioiden, kuten yritysten, oppilaitosten tai kuntien kehittämiseen. Tällaisessa toimintatutkimuksessa määritellään yhteisön pitkän aikavälin toiminnalliset tavoitteet. Muutamana vuoden päähän sijoituvia visioita luodaan laajapohjaisessa henkilöstön

avoimessa dialogissa. (Heikkinen 2006, 18.) Alueellisella toimintatutkimuksella kehitetään yritysten, kuntien, koulutuksen ja tutkimuksen yhteistä strategiaa. Tällainen verkostotason toimintatutkimus on toistaiseksi Suomessa hyvin vähäistä. (Heikkinen 2006, 18–19.)

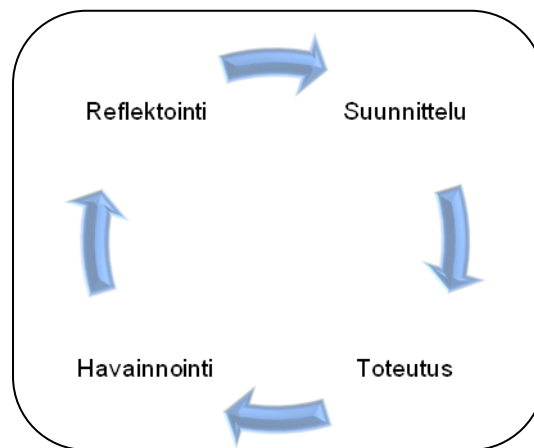
Tässä kehittämishankkeessa on kyseessä ryhmätason toimintatutkimuksesta, joka on laadullinen tapaustutkimus. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan yhtä tai useampaa tapausta, jotka on tarkoitus määritellä, analysoida ja ratkaista (Eriksson & Koistinen 2005, 4). Tähän kehittämishankkeeseen on kuulunut säännöllisiä suunnittelutapaamisia, ennakkotehtävien tekeminen oppilaiden kanssa, työpaikkakäyntien toteutus, niiden havainnointia ja arviointia sekä loppukysely (KUVIO 1). Opinnäytetyöprosessi on ollut ajallisesti rajattu ja sen avulla pyrittiin kehittämään uudenlaista toimintamallia poliiluokalle.

Kuvio 1. Kehittämishankkeen eteneminen.

5.3 Syklit

Toimintatutkimukselle on tyypillistä sen eteneminen sykleittäin (kuvio 2). Useat peräkkäiset syklit muodostavat toimintatutkimuksen spiraalin, jossa toiminta ja ajattelu liittyvät toisiinsa peräkkäisinä suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektion ja uudelleensuunnittelun kehinä. (Anttila 2005, 444.) Suunnittelu, toiminta ja arviointi lomittuvan niin, ettei niitä voi erottaa toisistaan. Toimintatutkimukselle ominainen jatkuvuus ja spiraalimainen kehittäminen voivat sisältyä yhteen tai useisiin sykleihin. (Heikkinen 2006, 80–82.)

Kuvio 2. Toimintatutkimuksen sykli (Heikkinen 2006, 35).

Toimintatutkimuksen keskeinen menetelmä on yhteisesti hyväksytyihin näkemyksiin etsiytyvä keskustelu, diskurssi. Jatkuvassa diskurssissa tuodaan erilaiset väitteiden ja tietojen perustelut kriittisen tarkastelun kohteeksi. Tutkijan tehtävänä on ruokkia diskurssia dokumentoimalla keskustelua, siinä asetettuja tavoitteita ja esitettyjä näkemyksiä sekä toimintaa. Tätä vaihetta nimitetään myös reflektoinniksi, jolla tarkoitetaan sitä, että osanottajat ottavat kantaa, keskustelevat, pohtivat ja tutkivat käytännössä erilaisten vaiheiden onnistumista ja tavoitteiden sekä mielikuvien toteutumista. Reflektointi on arviointiprosessi, jossa pohditaan toiminnan merkitystä ja arvioidaan tuloksia. Arviointivaihe toimii samalla seuraavan askeleen suunnittelun pohjana. (Anttila 2005, 444.)

Käytännössä kehittämisen sykleillä ei ole päätepistettä, vaan parempi käytäntö on aina tilapäinen. Toimintaympäristön muuttuessa luodaan aikaisempaa parempi käytäntö ja onnistuneessakin hankkeessa kehitetty käytäntö on saattanut muuttua projektin päätyttyä. Tutkija lopettaa työnsä johonkin tiettyyn, perusteltuun vaiheeseen, vaikka toimintatutkimuksen kohde jatkaa kehittymistään olosuhteiden muuttuessa. (Heikkinen 2006, 29.)

5.4 Tiedonkeruun menetelmät

5.4.1 Havainnointi

Toimintatutkimuksessa tutkijan havainnot kohdistuvat ihmisten toimintaan ja käyttäytymiseen, esimerkiksi siihen, miten ihmiset toimivat ilmiöön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Sekä ihmisten verbaalista että nonverbaalista ilmaisusta voidaan tehdä havaintoja. Tutkijan on kyettävä erottamaan omat havaintonsa siitä, miten muut ihmiset kuvailevat tai kertovat omista havainnoistaan. Havaintoja voidaan dokumentoida monin tavoin, esimerkiksi tekemällä muistiinpanoja tutkimuspäiväkirjaan, valokuvaamalla, äänittämällä tai videoimalla. (Jyväskylän yliopisto 2013.)

Toimintatutkista tekevä tutkija on kentällä samanaikaisesti osallinen sekä ulkopuolinen. Osallistumisen painopiste vaihtelee tutkimuksen eri vaiheissa ulkopuolisesta tarkkailijasta toiminnan keskipisteenä olemiseen. (Huovinen & Rovio 2008, 106.)

Tässä kehittämishankkeessa tiedonkeruumenetelmänä oli osallistuva havainnointi sekä kyselylomakkeet. Observoin työpaikkakäyntien toteutumista, oppilaiden toimintaa ja reaktioita niiden aikana ja kirjoitin havainnoistani tutkimuspäiväkirjaa. Havainnoilla keräsin tietoa työpaikkakäynnin onnistumisesta, mikä onnistui hyvin, missä olisi kannattanut tehdä jotenkin toisin. Tutkimuspäiväkirja auttoi minua erityisesti raportin kirjoittamisvaiheessa, sillä pystyin tarkistamaan tutkimuspäiväkirjasta esimerkiksi missä järjestyksessä tapahtumat menivät tai mitä ajatuksia joku tietty työpaikka nuorissa herätti.

5.4.2 Kysely

Kysely on aineistonhankintamenetelmä, jossa tietyin kriteerein valitulta ihmisjoukolta kysytään vastauksia samoihin kysymyksiin. Kysely voidaan toteuttaa monella tavalla. Toteuttamistavan, kysymysten sisältöjen ja vastaajajoukon rajauksen valintaan vaikuttaa se, mitä tutkimuksella halutaan saada selville. Kyselyä valmisteltaessa tulee sen ongelmakohtiin paneutua ja kysely voidaan pilotoida ennen sen toteuttamista. Vastaukset voidaan analysoida kyselyn muodosta riippuen sekä määrällisesti, että laadullisesti. (Jyväskylän yliopisto 2013.)

Toimintatutkimuksen keskeinen tavoite on toimintakäytäntöjen kehittäminen. Tämän vuoksi aineiston analyysi kannattaa jo prosessin ollessa kenttävaiheessa, sillä se palvelee samalla koko kehittämishankkeen toteuttamista. (Kiviniemi 1999, 76.)

Työpaikkakäynneille osallistuneet poliluokan oppilaat täyttivät jokaisen työpaikkakäynnin jälkeen lyhyen kyselyn (liite 3), jonka tarkoituksena oli kohdentaa heidän ajatuksiaan erityisesti siihen, mitä he oppivat, vaikuttiko työpaikkakäynti heidän käsitykseensä kyseistä työstä ja voisivatko oppilaat ajatella työskentelevänsä kyseisellä alalla. Kyselyssä oli kohta myös niille kysymyksille, joihin oppilas ei ollut vielä saanut vastausta. Työpaikkakäynnille osallistui kahdesta neljään oppilasta.

Jokaisen työpaikkakäynnin jälkeen arvioimme keskustellen poliluokan opettajan kanssa käynnin onnistumista. Kirjasin tutkimuspäiväkirjaan ajatuksiani ja teemoja näistä keskusteluista. Prosessin lopussa teetin poliluokan oppilailla sekä opettajalla ja avustajalla kyselyn koko prosessin onnistumisesta ja merkityksestä.

5.5 Kehittämishankkeen luotettavuudesta ja eettisyydestä

Perinteisesti tutkimuksen luotettavuutta on kuvattu kahdella termillä: reliabiliteetilla ja validiteetilla. Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa sen kykyä antaa toistet-

tavia, ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliaabelius voidaan todentaa monin tavoin. Tulosta voidaan pitää reliaabelina, jos esimerkiksi kaksi tutkijaa saa samanlaisen tuloksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 216.) Tutkimuksen validiteetti puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133).

Tämän kehittämishankkeen tarkoitus oli kehittää toimintatutkimuksellisin keinoin tietyn työpaikan, Kalliomaan koulun poliluokan toimintaa. Poliluokalla opiskelee enintään kahdeksan nuorta, joista tähän kehittämishankkeeseen osallistui viisi. Näin ollen opinnäyteyöhön osallistuvien oppilaiden määrä eli otos on pieni. Tapaututkimuksessa jokaisen ihmisen ajatukset ja vastaukset ovat merkityksellisiä ja tärkeitä, niin tässäkin kehittämishankkeessa.

Aineistonkeruu tapahtui poliluokan opettajan välityksellä. Hän antoi oppilaille työpaikkakäyntien jälkeen palautekyselyt sekä loppukyselyn, joihin oppilaat vastasivat aina omassa luokassaan. Vastaukset postitettiin minulle nimettöminä. Eettinen toiminta oli keskeinen lähtökohta koko kehittämishankkeelle.

6 TYÖPAIKKAKÄYNNIT

Sopivien työpaikkojen löytämiseksi haastattelin keväällä 2013 Kalliomaan koulun entistä oppilaanohjaajaa, erityisluokanopettaja Marjatta Lunnasta. Lunnas on tehnyt pitkän ja ansiokkaan työuran Kalliomaan koulussa. Hänellä on valtavasti vuosien saatossa kertynyttä tietoa sairaalaopetuksesta, kuten myös hyvin eksaktia tietoa lähialueen työpaikoista. Nuorten kohdalla on erityisen tärkeää, että työpaikalla heidät otetaan vastaan asiallisesti ja heihin suhtaudutaan myönteisen kannustavasti. Lunnaksen haastattelun pohjalta kokosin luettelon (liite 4) lähialueen työpaikoista, joiden kanssa on tehty menestyksekkästä yhteistyötä vuosien saatossa. Tämä luettelo jää Kalliomaan koulun käyttöön paperisena sekä sähköisenä versiona, joten sitä on mahdollista jatkossa tarpeen mukaan päivittää.

Syksyllä 2013 aloitin yhteydenotot eri alojen työpaikkoihin työpaikkakäyntien sopimiseksi. Olin yhteydessä työpaikkoihin puhelimitse ja sähköpostilla. Toimivimmaksi yhteydenottotavaksi osoittautui sähköpostin lähettäminen ensin ja parin päivän jälkeen puhelinsoitto samalle työpaikan edustajalle, ellei vastausta ollut vielä kuulunut. Pääsääntöisesti ne työpaikat, joihin olin tällä tavalla yhteydessä, ottivat meidät vastaan työpaikkakäynnille.

6.1 Kaupanalan työpaikkakäynti

Ensimmäistä työpaikkakäyntiä valitessa poliluokan oppilaat olivat vasta aloittaneet koulunkäynnin eikä ollut heitä vielä tavannut. Aikataulullisista syistä päädyimme siihen, että valitsimme ensimmäisen työpaikkakäynnin kohteen yhdessä poliluokan opettajan kanssa. Ensimmäiseksi työpaikkakäyntikohteeksi valikoitui kaupanalan työpaikka. Kaupanala työllistää paljon nuoria ja osa-aikaisia työntekijöitä ja kaupassa työskentely on selkeästi määriteltyä aina työtehtävistä palkkaukseen. Kävimme tutustumassa Järvenpään Prismaan työpaikkana.

Ennen työpaikkakäyntiä kävin Kalliomaan koululla tutustumassa poliluokan oppilaisiin ja teettämässä heillä työpaikkakäyntiin orientoivia ennakkotehtäviä (liite 5). Keskustelimme myös nuorten toiveista, jotta tulevat työpaikkakäynnit voitiin suunnitella heidän tarpeitaan vastaaviksi. Tunnilla oli läsnä neljä yhdeksäsluokkalaista nuorta, joista kukaan ei ollut erityisen kiinnostunut kaupasta työpaikkana. Nuoret osallistuivat aktiivisesti tehtävien tekemiseen ja jokainen mietti yhden kysymyksen tulevalla työpaikkakäynnillä esitettäväksi.

Työpaikkakäynnillä Prisman palvelupäällikkö kertoi yleisesti Prismasta työpaikkana yhdessä päivittäistavarapäällikön kanssa ja lopuksi päivittäistavarapäällikkö kierrätti meitä esitellen erilaisia työtehtäviä tavaratalossa. Työpaikkakäynnillä oli läsnä samat neljä oppilasta kun ennakkotehtäviä tehdessä koululla. He olivat alkuun hyvin jännittyneitä, mutta saimme erittäin lämpimän vastaanoton Prisman puolesta ja tilanne vapautui melko pian. Oppilaat esittivät valmistamansa kysymykset ja tilanteessa syntyi myös spontaaneja kysymyksiä.

Työpaikkakäynnin jälkeen oppilaat täyttivät palautekyselyn. Nuoret kertoivat oppineensa työpaikkakäynnillä työpaikkaeduista, pullonpalautuksesta, eri osastojen toiminnasta ja työntekijöiden toimenkuvista, hyllyttämisestä, työntekijöiden motiiveista sekä palkkauksesta. Kolme neljästä nuoresta ajatteli voivansa työskennellä kaupassa ainakin osa-aikaisena opiskelun ohella.

Työpaikkakäynnin jälkeen keskustelimme nuorten kanssa käynnin onnistumisesta sekä heidän toiveistaan tuleviin työpaikkakäynteihin liittyen. Arvioimme poliluokan opettajan ja avustajan kanssa ensimmäisen työpaikkakäynnin onnistumista ja ennakkotehtävien soveltuvuutta. Työpaikkakäynti oli kaikin puolin onnistunut kokemus ja rohkaisi selkeästi nuoria seuraavaan työpaikkakäyntiin.

6.2 Ravintola-alan työpaikkakäynti

Sovimme toisen työpaikkakäynti Kellokoskella sijaitsevaan lounaskahvila Kinuskillaan. Työpaikkakäynnille pääsi osallistumaan kolme nuorta. Vastaanotto oli todella lämmin. Kinuskillan omistajan tarjoamat pullakahvit tekivät nuoriin vaikutuksen. Omistaja oli aidosti kiinnostunut siitä, mitä oppilaat olivat ja minkä-

laisista asioita he olivat kiinnostuneet. Omistaja kertoi monipuolisesti ja avoimesti omasta ajautumisestaan ravintola-alan yrittäjäksi, yrityksestä ja yrittämisestä Suomessa, työntekijöistä ja kaikesta ravintolaan liittyvästä. Nuoret esittivät koululla tehdyt kysymykset sekä monta listan ulkopuolista kysymystä liittyen yhteiskuntaoppiin ja yrittäjyyteen.

Nuoret antoivat erittäin positiivista palautetta työpaikkakäynniltä. Oppilaiden mielestä ravintolamiljöö oli positiivinen kokemus ja he kokivat ilmapiirin hyväksi, mukavan rennoksi ja iloiseksi. Nuoret huomioivat, että ravintolan omistaja oli työlleen ja meidän vierailuumme paneutunut. Nuoret kertoivat oppineensa ravintolatyön lisäksi paljon yrittäjyydestä ja työnantajana toimimisesta. Nuorten vastausten perusteella he oppivat yrityksen perustamisesta sekä yleisesti kahvila- ja ravintola-alasta. Yritysten konkurssiin ajautuminen heti alkuvaiheilla ihmetytti nuoria. Kenellekään ei jäänyt kysyttävää ja kaksi kolmesta vastasi, että voisivat ajatella työskentelevänsä Kinuskillassa. Käynti oli kaikkien mielestä erittäin onnistunut.

6.3 Eläintenhoitoalan työpaikkakäynti

Kolmanneksi työpaikkakäynniksi valikoitui kahden tytön toiveiden perusteella eläintenhoitajan työhön tutustuminen Eläinlääkäriasema Animagi Järvenpäässä. Henkilökohtaisista syistä johtuen en päässyt mukaan työpaikkakäynnille enkä teettämään nuorilla ennakkotehtäviä. Lähetin ennakkotehtävät ja palautekyselyt poliluokan opettajalle, joka valmistautui tulevaan työpaikkakäyntiin nuorten kanssa ja teetti tekemäni orientoivat tehtävät.

Työpaikkakäynnillä oli mukana kolme nuorta. Työpaikkakäynti oli palautekyselyiden ja opettajan kanssa käydyn keskustelun perusteella ollut erittäin antoisa. Eläinlääkäriaseman vastaava eläintenhoitaja oli kertonut toimipaikan toiminnasta ja eläintenhoitajan työstä, koulutuksesta sekä yleisesti työllisyystilanteesta. Hän oli kertonut alasta erittäin luontevasti ja suoraan, realistista tietoa antaen ja nuoria rohkaisevasti. Vastaava eläintenhoitaja oli antanut paljon tärkeää tietoa alasta kiinnostuneille opiskelijoille. Nuoret saivat vastaustensa pe-

rusteella paljon hyviä neuvoja, joita eivät aikaisemmin olleet tienneet. Käynti oli myös opettajan palautteen ja käymämme keskustelun perusteella ollut erittäin antoisa ja hyvä käynti.

Nuorten palautekyselyssä vastauksista korostui työpaikan mukava ilmapiiri ja määrätietoinen työpaikan edustaja, joka kertoi hyvin suoraan asioista. Työstä oli saatu nuorten mielestä realistinen kuva ja nuoret peilasivat omaa itseään työn vaativuuteen mielestäni erittäin hyvin. Palautekyselyn vastausten perusteella nekin nuoret, jotka eivät missään vaiheessa olleet aikoneet hakeutua eläintenhoitoalalle, kokivat työpaikkakäynnin mielekkäänä ja antoisana.

6.4 Atk-alan työpaikkakäynti

Tehdessämme ennakkotehtäviä Tuusulan kunnan tietojärjestelmäpalveluihin kohdistuvaa työpaikkakäyntiä varten paikalla oli neljä nuorta. Nuoret olivat jälleen erittäin kiinnostuneita ennakkotehtävästä. Tällä kertaa keskustelua herätti alan korkea palkkaus, se oli korkeampi kuin aikaisemmin tutustumiemme alojen keskimääräiset palkat. Keskustelimme paljon koulutuksen ja muusta erityisosaamisen vaatimuksesta atk-alalla. Yksi nuorista oli erittäin kiinnostunut franchising-yrittäjyydestä atk-alalla. Poliluokalla oli koulussa ollut edellisellä viikolla yhteiskuntaopissa puhetta franchisingista, eli tietyistä yrittäjyyden ja liiketoiminnan muodosta eri toimialoilla.

Ennakkotehtäviä tehdessä tunnelma oli alusta alkaen vapautuneempi kuin aikaisemmin. Kaksi oppilasta teki yhteistyötä sujuvasti samalla tietokoneella. Oppilas, jonka on aikaisemmissa ennakkotehtävissä ollut hyvin hankala päästä eteenpäin ja saada tehtävät tehtyä, oli nyt ensimmäisten joukossa valmis. Juuri hän oli toivonut työpaikkakäyntiä atk-alan työpaikkaan, havaittavissa oli oppilaasta nousevan motivaation positiivinen vaikutus työskentelyyn.

Työpaikkakäynnillä kuulumme monipuolisesti työntekijän toimenkuvasta ja kunnan yksikön toiminnasta. Termit olivat nuorille vieraita, mutta he kyselivät rohkeasti. Nuoret kuuluivat alan haasteista ja hyvistä puolista sekä atk-asiantuntijan

omasta työhistoriasta. Nuoret esittivät ennakkoon miettimään kysymyksiä ja joitain kysymyksiä nousi keskustelun myötä.

Työpaikkakäynnin lopuksi nuoret pääsivät näkemään yhteen työpaikassa käytettävään työkaluun, eli kunnan palvelimien toimintakykyisyydestä kertovaan karttaan, jossa moitteetta toimivat palvelimet näkyivät vihreinä. Kalliomaan koulun nettiyhteydet takkuilevat aika ajoin ja vierailumme aikanakin koulun kohtaa koristi punainen kysymysmerkki, joka kertoi mahdollisesta häiriöstä. Tämä aiheutti nuorissa hilpeyttä ja keskustelu oli jatkunut kotimatalla.

Palautekyselyssä oppilaat kertoivat oppineensa kunnallisen työntekijän työajasta, työn haasteista sekä koulutuksesta. Ne oppilaat, jotka olivat jo ennestään olleet kiinnostuneet atk-alasta, kokivat käynnin vahvistaneen kiinnostuneisuuttaan. Sellaiset oppilaat, jotka eivät olleet kiinnostuneet atk-alasta, kokivat työpaikkakäynnin vahvistaneen puolestaan tätä kokemusta.

6.5 Ensihoidon työpaikkakäynti

Neljän työpaikkakäynnin jälkeen jokaisella poliisaluokan oppilasta erityisesti kiinnostavalla alalla oli jo vierailtu. Viidennen työpaikkakäynnin kohteeksi nuoret esittivät poliisia tai pelastuslaitosta ammattien yleisen kiinnostavuuden takia. Viimeinen työpaikkakäynti tehtiin Keski-Uudenmaan pelastuslaitokselle ja kohdeammattina oli ensihoitaja. Ennakkotehtävien tekemiseen sekä työpaikkakäynnille osallistui sairastelun takia vain kaksi nuorta, mutta käynti oli sitäkin antoisampi.

Ennen työpaikkakäyntiä nuoret etsivät tietoa ensihoitajan työstä, työn vaativuudesta, sen palkkauksesta, sekä ensihoitajan koulutuksesta. Nuoret kirjasivat kysymyksiä työpaikkakäyntiä varten.

Työpaikkakäynnillä nuoret saivat perusteellisen tietopaketin pelastuslaitoksen toiminnasta, ensihoitajien sekä palomiesten työajasta ja – tehtävistä. Nuoret pääsivät tutustumaan pelastuslaitoksen tiloihin ja ambulanssiin sekä kokeilemaan joitain tutkimusvälineitä.

Tämänkin työpaikkakäynnin nuoret kokivat mukavaksi, mielenkiintoiseksi ja ilmapiirin rennoksi. Nuoret saivat hyvin yksilöllistä huomiota, joka vaikutti osaltaan mukavan ilmapiirin syntymistä. Nuoret kokivat oppineensa erilaisesta työajasta ja vähän jopa hoidollisia toimenpiteitä. Lisäksi he kertoivat oppineensa pelastuslaitoksen toiminnasta ja siitä, miten he kuntalaisina voivat saada äkillistä hoitoa tai muuta apua pelastuslaitokselta. Ensihoitajan työ herätti nuorissa ristiriitaisia ajatuksia, työtä pidettiin mielenkiintoisena sekä jännittävänä.

7 KOKEMUKSIA TYÖPAIKKAKÄYNTIEN MERKITYKSESTÄ

Viiden työpaikkakäynnin jälkeen helmikuussa 2014 keräsin palautetta kyselyllä niiltä poliluokan oppilailta, jotka olivat osallistuneet työpaikkakäynneille. Myös poliluokan opettaja ja avustaja vastasivat kyselyyn omasta näkökulmastaan. Annoin viimeisen työpaikkakäynnin jälkeen poliluokan opettajalle nämä kyselyt joihin vastaajat (nuoret, opettaja ja avustaja) vastasivat Kalliomaan koululla. Vastaukset postitettiin minulle nimettöminä.

Oppilaista loppukyselyyn vastasi neljä poliluokan nuorta, jotka olivat osallistuneet työpaikkakäynneille. Yksi nuorista ei enää opiskellut poliluokalla eikä häneen saatu enää yhteyttä vastauksen saamiseksi. Poliluokan oppilaista yksi vastaaja (K1) osallistui vain yhdelle työpaikkakäynnille, kaksi vastaajaa (K2 ja K3) osallistui kolmelle ja yksi vastaajista (K4) oli mukana kaikilla viidellä työpaikkakäynnillä. Opettaja ja avustaja osallistuivat ennakkotehtävien tekemiseen oppilaiden kanssa sekä kaikille työpaikkakäynneille.

7.1 Ennakkotehtävien tarpeellisuus

Vastaajien mielipide ennakkotehtävien tarpeellisuudesta vaihteli jonkin verran. Vastaajat K2 ja K4 eivät osanneet sanoa, olivatko tehtävät olleet tarpeellisia. Vastaajien K1 ja K3 mielestä ennakkotehtävät olivat tarpeellisia.

”Sain jatkoa varten paljon tietoa mm. eri alojen tulevaisuuden markkinanäkymistä.” (K3)

Kolme vastaajaa ei ollut vastaustensa mukaan oppinut tiedonhakua Internetistä eikä tutustunut uusiin sivustoihin. Vastaaja K3 oli ennakkotehtäviä tehdessä tutustunut uusiin Internet-sivustoihin. Hän ei ollut aikaisemmin käynyt Internet-sivustoilla, joita tehtävissä hyödynnettiin.

”Sai tietää enemmän työpaikan asioista. (K1)”

Vastaaja K4 oppi tehtäviä tehdessä julkisen liikenteen aikataulujen hakemisen, muut vastaajista olivat osanneet taidon jo aikaisemmin.

Poliluokan aikuisten näkemyksen mukaan työpaikkakäynteihin liittyvät ennakkotehtävät olivat tarpeellisia ja niiden nähtiin virittävät tietyn ammatin äärelle ennen työpaikkakäyntiä. Valmiiksi mietityt kysymykset vahvistivat heidän mielestään oppilaiden aktiivisuutta työpaikkakäynneillä ja niiden avulla työpaikan edustaja osasi kertoa erityisesti juuri oppilaita kiinnostavia asioita.

”Osalle tehtävät olivat hiukan haastavia ja ehkä ”liian pitkät”. Toki toiset pystyivät keskittymään ja tekemään tehtävät hyvällä motivaatiolla.”

Havaintojeni perusteella ennakkotehtävät olivat tosiaan osalle nuorista turhan pitkiä ja yksityiskohtaisia kun taas toiset nuorista taas suoriutuivat ennakkotehtävistä helposti ja nopeasti. Ennakkotehtävien tekemiseen näytti vaikuttavan myös niihin liittyvän työpaikkakäynnin kiinnostavuus. Jos työpaikkakäynti oli erittäin mieluisa, tehtävien tekeminen onnistui sujuvammin niiltäkin oppilailta, joille tehtävät muuten olivat haasteellisia. Ennakkotehtävien valmistamiseen toi oman haasteensa se, että poliluokan nuoret olivat minulle täysin tuntemattomia enkä esimerkiksi tiennyt heidän taitojaan käyttää Internetiä tiedonhakuun. Työpaikkakäyntiprosessin edetessä yksinkertaistin jonkin verran ennakkotehtäviä. Joidenkin oppilaiden kanssa kävimme läpi suullisesti vain keskeisimmät tehtävät.

7.2 Nuorten osallistuminen työpaikkakäynneille

Nuorilla oli jäänyt mieleen hyvin erilaisia kokemuksia työpaikkakäynneistä. Yhdellä vastaajista mieleen jäi kahvilakäynti, toisella eläinlääkäriasemalla käynti ja kolmannella kaikki sekä erityisesti pelastuslaitoksella esitetyt hätätilanteissa tehtävät toimenpiteet.

”Oli mukava nähdä työpaikkojen arkea.” (K1)

Kukaan vastaajista ei kokenut mitään negatiivista liittyen työpaikkakäynteihin. Ainoastaan yhtä vastaajaa jännitti työpaikkakäynneille meneminen, häntäkin vain vähän.

Opettajan ja avustajan kokemukset työpaikkakäynneistä olivat keskenään hyvin samankaltaiset. Molempien mielestä nuoret suhtautuivat käynteihin positiivisesti ja nuoret pitivät työpaikkakäyntejä matkoineen mukavana vaihteluna koulutyölle.

Omien havaintojeni mukaan nuoret tulivat työpaikkakäynneille mielellään. Nuoret käyttäytyivät työpaikkakäynneillä asiallisesti ja pääsääntöisesti olivat asiaan keskittyneitä. Nuoret kuuntelivat kiinnostuneina ja esittivät sekä valmiiksi mietityjä kysymyksiä, että spontaaneja, asiaan kuuluvia kysymyksiä työpaikan edustajalle.

Omien havaintojeni mukaan nuoret olivat ensimmäisellä työpaikkakäynnillä jännittyneempiä kuin myöhemmillä. Tähän saattoi liittyä myös minun läsnäolonni. Olimme ennen ensimmäistä työpaikkakäyntiä tavanneet nuorten kanssa vain kerran, joten nuoret saattoivat jännittää myös minua. Prosessin edetessä tulin nuorille tutuksi ja he tiesivät jo, mitä odottaa työpaikkakäynneiltä, joten tunnelma oli vapautuneempi.

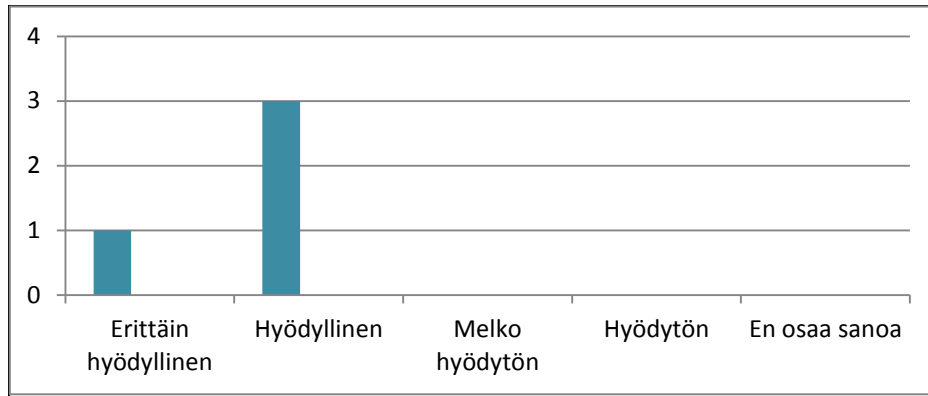
7.3 Työpaikkakäyntien määrän sopivuus

Kaikkien vastaajien mielestä työpaikkakäynnit olivat kestoaltaan sopivia. Nuorista vastaajan K2 mielestä työpaikkakäyntejä oli liian vähän, tosin hän osallistui viidestä järjestetystä työpaikkakäynnistä vain kahdelle. Muiden vastaajien mielestä työpaikkakäyntejä oli sopivasti.

Työpaikkakäyntejä oli opettajan ja avustajan mielestä sopivasti ja niiden kesto oli sopiva. Työpaikkakäyntien ja niihin liittyvien ennakkotehtävien nähtiin tukevan oppilaanohjausta. Ulkopuolinen järjestelijä koettiin hyväksi.

7.4 Työpaikkakäyntien hyödyllisyys oppilaiden näkökulmasta

”Mielestäni oli hieno kokemus päästä käynneille, viihdyin niillä hyvin ja sain paljon hyödyllistä tietoa.” (K3)

Taulukko 1. Työpaikkakäyntien hyödyllisyys.

Kaikki vastaajat kokivat työpaikkakäynnit hyödyllisiksi (taulukko 1) ja heidän mielestään työpaikkakäynneistä olisi hyötyä myös muille yhdeksäsluokkalaisille. Vastaajat kokivat, että oma kokemus lukemisen sijaan opettaa enemmän.

”Työpaikkakäynneillä saa hyvää tietoa ja kuulee miten hommat toimii oikeasti.” (K2)

Vastaaja K1 koki, että työpaikkakäyntien avulla oppilaat, joilla ei ole tietoa mitä peruskoulun jälkeen tekee, voivat saada vinkkejä. Työpaikkakäyntejä pidettiin myös mukavana vaihteluna koulussa istumisen sijaan. ”

Kysymykseen, olisiko työpaikkakäynneistä mielestäsi hyötyä, vastaaja K3 vastasi: *”Ehdottomasti, uskon jokaiselle olevan edes yhdestä käynnistä hyötyä.”*

Nuorten vastaukset ovat yhteneväisiä Karetien (2008) tutkimuksen kanssa. Karetie on kehittämishankkeessaan tutkinut kahden tamperelaisen peruskoulun 9-luokkalaisten näkemyksiä työelämään tutustumisesta sekä kokemuksia työelämän ja opetuksen yhteyksistä. Karetien tutkimuksen mukaan oppilaat pääsääntöisesti pitävät työelämäyhteyksiä tärkeänä ja katsoivat niiden kuuluvan myös peruskouluun. Työpaikkakäyntejä pidettiin hyödyllisinä ja tutustumisia toivottiin

enemmän. Suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että tutustumiset antoivat hyödyllistä tietoa eri ammattialoista, mutteivät niinkään työn teon vaatimuksista (Karetie 2008, 34). Tämän tiedon saattamana pyrin valmistamaan ennakoitavat niin, että oppilaiden ajatukset ohjautuivat pohtimaan juuri kyseisen työn vaativuutta suhteessa heidän omiin henkilökohtaisiin ominaisuuksiinsa. Työpaikan edustajille esitettäviä kysymyksiä mietittäessä nuorilta nousi usein kysymyksiä työn haasteista, jolloin he saivat työpaikkakäynneillä hyvinkin realistista tietoa työn vaatimuksista.

7.5 Työpaikkakäyntien hyödyllisyys opettajan ja avustajan näkökulmasta

Opettaja ja avustaja olivat mukana kaikilla työpaikkakäynneillä. Molemmat vastaajat suosittelisivat muille yläasteen opettajille toimintamallia, jossa tehdään työpaikkakäyntejä eri alojen työpaikoille. He pitivät tärkeänä, että oppilaille tarjotaan kokemuksia aidossa työpaikassa.

”Kokemus on aina parempi kuin pelkkä kirjan luku. Käyntien myötä varmasti tieto lisääntyi ja vääriä käsityksiä oikaistua.”

Opettaja ja avustaja arvioivat työpaikkakäyntien hyödyllisyyden numeraalisella asteikolla 5, erittäin hyödyllinen. Mitään negatiivista liittyen työpaikkakäynteihin he eivät kokeneet.

Opettajan ja avustajan mielestä työpaikkojen edustajat suhtautuivat nuoriin erittäin hyvin. Vastaajille jäi erityisen positiivisena juuri työpaikkojen edustajien myönteinen suhtautuminen nuoriin, käyntien hyvä fiilis ja hyvä henki työpaikkakäyntiretkillä nuorten kanssa. Työpaikkojen edustajat antoivat aikaansa nuoria arvostaen, kertoivat työstään monipuolisesti ja esittelivät työpaikkaansa kattavasti. Erityisellä lämmöllä vastaajat muistelevat eläinlääkäriaseman esittelyä.

”Eläinlääkäriaseman esittely avasi ihan uudella tavalla kouluttautumista eläin-tenhoitalle. Sattui myös meidän nuorille ”nappiin” kyseinen käynti.”

7.6 Työpaikkakäyntien vaikutus nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin

Kaikki vastaajat tiesivät vastausajankohtana mihin peruskoulun jälkeiseen koulutukseen tai koulutukseen hakevat. Kolmelle vastaajista oli ollut jo yhdeksännen luokan syksyllä tiedossa, mille alalle he aikovat peruskoulun jälkeen eikä tämä suunnitelma ollut muuttunut yhdeksännen luokan aikana. Vastaajalla K2 jatko-opintosuunnitelma oli muuttunut monta kertaa lukuvuoden aikana.

Vastaajien mukaan työpaikkakäynneillä ei ollut vaikutusta alanvalintaan. Vastaajista K4 koki työpaikkakäyntien vahvistaneen hänen omaa alavalintaansa.

Opettajan ja avustajan vastausten mukaan työpaikkakäynneillä oli vaikutusta nuorten jatkokoulutussuunnitelmiin. Uusia näkökulmia ammatteihin avautui ja perinteisten opintopolkujen lisäksi nuoret saivat tietoa erilaisista poluista ammatteihin. Muutaman oppilaan kohdalla työpaikkakäynnit vahvistivat jo valittua suuntaa. Joidenkin työpaikkakäyntien jälkeen nuoret olivat innostuneet ja kokee neet, että tuotakin työtä voisi tehdä, mutta innostus oli myöhemmin laantunut. Kukaan ei kuitenkaan saanut varsinaista valaistumista jatkokoulutussuunnitelmiinsa työpaikkakäyntien perusteella, mutta eri aloista saatiin paljon tärkeää tietoa.

Havaintojeni tukevat näitä vastauksia. Suuri osa nuorista oli erittäin vahvasti tietoisia siitä, mikä ala heitä kiinnostaa eikä tämä ajatus muuttunut lukuvuoden aikana. Vaikka ainoastaan yksi vastaaja kertoi työpaikkakäyntien vahvistaneen hänen omaa alavalintaansa, oli työpaikkakäyntien jälkeen kerättävässä palautekyselyissä useammalla vastaajalla samanlaisia kokemuksia.

7.7 Työpaikkakäyntien kehittämissuhteita poliluokan opettajalta ja avustajalta

Opettaja ja avustaja aikovat toteuttaa työpaikkakäyntejä jatkossakin poliluokan nuorten kanssa jossain määrin. Käyntien organisointi mietitytti vastaajia, mutta ajan myötä syntyvien verkostojen ja rutiinin kautta he uskoivat organisoinnin

helpottuvan. Vastaajien mielestä työpaikkakäynteihin liittyviä ennakkotehtäviä voisi olla kaksi versiota; syvemmin perehtyvä sekä lyhyempi selkoversio.

Vastauksissa nähtiin tärkeänä, että työpaikkakäyntejä olisi koko yläasteen ajan alkaen jo seitsemänneltä luokalta. Tutustumiskäyntien tekeminen eri oppilaitoksiin ja erilaisiin virastoihin, jossa joudutaan asioimaan, nähtiin myös tärkeänä.

Vastaajat pohtivat työpaikkakäyntien toteuttamista nuorten kiinnostuksen mukaan. Jos oppilasmäärä olisi suurempi, voisi mukaan käynneille valita aina aiheesta kiinnostuneen porukan. Toisaalta vastaajat uskoivat, että joka käynniltä kaikki nuoret saivat jotain, sillä työpaikat osoittautuivat monipuolisemmiksi kuin nuoret ennalta odottivat.

Vastaajien mukaan tutustumiskäynneillä on poliluokkalaisille paljon muutakin arvoa kuin esimerkiksi työpaikasta saatu tieto.

”Poliluokilla tutustumisilla on varmasti paljon muutakin arvoa kuin vain työpaikkatietoa, esim. pois koulun lintukodosta, yhteisöllisyys, uudet paikat, kulkeminen julkisilla.”

Julkisella liikenteellä kulkeminen sekä uusiin paikkoihin meneminen ovat tärkeitä taitoja. Vastaajien mukaan hyödyt vaihtelevat eri oppilaiden kohdalla, mutta jokainen hyötyy myös koulun ulkopuolella tapahtuvasta toiminnasta.

”Mitä enemmän koulu menisi ”ulos yhteiskuntaan”, sen parempi.”

8 POHDINTA

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena oli luoda Kalliomaan koulun polikliinisen luokan yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden opetukseen toimintamalli, jonka avulla työelämään tutustumista voidaan toteuttaa työpaikkakäynteinä suunnitelmallisesti ja säännöllisesti vuosittain osana yhdeksäsluokkalaisten opetusta. Aikaisemmin poliluokan oppilaat ovat olleet TET -jaksoilla erilaisissa työpaikoissa ja työelämän edustajia on käynyt satunnaisesti koululla kertomassa työstään, mutta työpaikkakäyntejä ei aikaisemmin ole toteutettu.

8.1 Tulosten arviointia

Työpaikkakäynnit toteutuivat lukukaudella 2013–2013. Nuorten tehdessä ensimmäisiä ennakkotehtäviä kaupanalan työpaikkakäyntiä varten haastattelin samalla heitä heidän ammatinvalintaan liittyvistä toiveista ja suunnitelmista. Näin pystyin valikoimaan työpaikkakäyntien kohteet erityisesti juuri näitä nuoria palveleviksi ja kävimme jokaisen nuoren toiveammattiin liittyvällä työpaikalla. Työpaikkakäyntien jälkeen oppilailta sekä luokan opettajalta ja avustajalta kerättiin palautetta käynneistä. Kaikkien työpaikkakäyntien jälkeen niille osallistuneet nuoret sekä opettaja ja avustaja vastasivat kyselyyn liittyen työpaikkakäyntien merkitykseen. Poliluokan oppilaat pitivät työpaikkakäyntejä merkityksellisinä ja erittäin onnistuneina. He kokivat hyötyneensä työpaikkakäynneistä ja niihin liittyvistä ennakkotehtävistä.

Yksittäisen työpaikkavierailun tavoitteena oli antaa oppilaille realistinen käsitys työn sisällöstä, vaativuudesta sekä työssä vaadittavasta ammattitaidosta ja muista ominaisuuksista sekä selkiyttää oppilaan omaa kiinnostuneisuutta ja mahdollisuuksia eri ammattialoihin. Tarkoituksena oli yhdessä oppilaan kanssa arvioida hänen soveltuvuuttaan kyseessä olevaan työtehtävään ja tätä kautta selkiyttää hänen omia tulevaisuudensuunnitelmiaan ja ammatinvalintaansa.

Loppukyselyssä nuoret pohtivat työpaikkakäyntejä näiden tavoitteiden mukaisesti.

Vastausten perusteella nuoret kokivat työpaikkakäynnit positiivisina ja mielekkäinä lisänä koulutyöhön. Keneltäkään vastaajista ei noussut negatiivisia kokemuksia työpaikkakäynneistä. Vaikka juuri kyseessä oleva ala tai työtehtävä ei olisi kiinnostanut nuorta erityisesti, kokivat he kuitenkin työpaikkakäynnit antoisiksi. Nuoret kokivat oppineensa työelämästä työpaikkakäynneillä paljon, paljon enemmän kuin kirjasta lukemalla koulussa.

Kehittämishankkeen osatavoitteena oli, että nuorten tiedonhakutaidot kehittyvät heidän valmistautuessaan työpaikkakäynnille. Hankkeen aikana ilmeni, että nuorten tiedonhakutaidot ovat hyvin erilaiset. Osa nuorista osasi kyllä erinomaisesti käyttää Internetiä ja erityisesti sosiaalista mediaa, mutta eri oppilaitosten, työ- ja elinkeinoministeriön tai ammattiliittojen Internet-sivustoilta tietyn tiedon löytäminen oli haastavaa. Ennakkotehtäviä tehdessä nuoret tutustuivat uusiin Internet-sivustoihin ja eräs heistä kertoi etsineensä vapaa-ajallaan näiltä sivustoilta tietoa muista häntä kiinnostavista ammateista. Ennakkotehtäviä tehdessä näkyi selkeästi eräiden nuorten oman motivaation merkitys tehtävistä suoriutumisessa. Heille tehtävien tekeminen oli työlästä ja hidasta, mutta kun ennakkotehtäviä tehtiin nuoria erityisesti kiinnostavalle alalle, tehtävien tekeminen sujui vaivatta.

Oppilaat kokosivat työpaikkakäyntejä varten kysymyksiä, jotta käynneistä saatiin vastavuoroisempia ja heistä välittyi aktiivinen ja kiinnostunut vaikutelma. Koen ehdottoman tärkeäksi työpaikkakäynneille valmistautumisen ja näiden kysymysten miettimisen ennakkoon. Uudessa tilanteessa vieraassa työpaikassa ei välttämättä kovin spontaania keskustelua synny, joten valmiiksi mietityt kysymykset ovat turvallinen tapa tuoda vastavuoroisuutta vierailulle. Työpaikkojen edustajat olivat selkeästi ilahuneita oppilaiden kysymyksistä ja vastasivat niihin mielellään. Valmiiksi pohditut kysymykset saivat aikaan vapaata keskustelua, jonka myötä nuoret esittivät spontaanejakin kysymyksiä. Lisäksi nuorten kysymykset ohjasivat työpaikan esittelyä nuorten kiinnostusta ja tietämystä vastaa-

valle tasolle. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaisten tietämys työelämästä on suppeampaa kuin esimerkiksi jo ammatillisessa koulutuksessa olevien nuorten.

Työpaikkavierailun osatavoitteena oli myös lisätä oppilaiden arjenhallintataitoja ympäristössä liikkumisen osalta ja tarkoitus oli, että nuoret suunnittelevat työpaikkakäynneille kulkemisen aikataulut ja reitit julkista liikennettä hyödyntäen. Ennakkotehtäviin liittyen nuoret etsivät Internetistä sopivat linja-autoaikataulut, joilla työpaikkakäynneille olisi päästy. Käytännössä linja-autoyhteydet Kalliomaan koululta olivat niin huonot, että julkista liikennettä ei voitu hyödyntää. Työpaikkakäyntien matka-ajat olisivat venyneet kohtuuttomiksi, jos ne olisi kuljettu linja-autolla koululta, joten kuljetuksista vastasi luokan avustaja. Kulkeminen yhtenä ryhmänä avustajan tila-autossa tuki osaltaan yhteisöllisyyden kokemusta ja ryhmäytymistä. Matkoilla työpaikkakäynneille oli ollut mukava tunnelma ja paljon naurua. Prosessin edetessä nuoret kutsuivat leikillään näitä automatkoja avustajan elämysmatkoiksi ja selvästi odottivat niitä.

Pohdin kehittämishankkeen eettisyyttä paljon jo heti alkuvaiheessa. Pidin tärkeänä, että oppilaat osallistuivat aktiivisesti opinnäyteyöprosessiin ennakkotehtäviä tekemällä, työpaikkakäynneille osallistumisella sekä antamalla palautetta. Koska tulin Kalliomaan koulun ulkopuolelta, en tuntenut oppilaita, heidän vahvuuksiaan, heikkouksiaan tai syitä, miksi he opiskelevat poliluokalla. Prosessin edetessä koin osallisuuteni ulkopuolisena tutkijana kuitenkin hyväksi, sillä yksittäisen nuoren tilanne ei ollut kehittämishankkeen kannalta mitenkään merkityksellistä.

8.2 Tulevaisuuden näkymiä

Kalliomaan koulun opettajat saivat käyttöönsä yhteystietoluettelon lähialueen työpaikoista, joiden kanssa on vuosien saatossa tehty onnistunutta yhteistyötä esimerkiksi TET – jaksojen merkeissä. Tässä luettelossa on myös yhteystiedot niihin työpaikkoihin, joissa nyt vierailtiin. Vaikka työpaikkakäyntien järjestelyssä on hiukan vaivaa, on se tällä hetkellä melko helppoa ajantasaisten yh-

teystietojen ja näillä toteutuneilla työpaikkakäynneillä syntyneiden kontaktien myötä.

Ensi lukuvuonna poliluokalla ovat uudet yhdeksäsluokkalaiset oppilaat, jotka varmasti hyötyvät myös työpaikkakäynneistä. Myös seitsemäs - ja kahdeksäsluokkalaiset oppilaat hyötyisivät työpaikkakäynneistä, kuten opettaja ja avustaja vastauksissaan pohtivat. Ensi lukuvuonna olisi siis oiva tilanne kokeilla työpaikkakäyntejä kaikille Kalliomaan koulun poliluokkien oppilaille.

Työpaikkakäynnit saattaisivat sopia myös sellaisille oppilaille, jotka eivät pysty suorittamaan kokonaista TET – jaksoa. Näin heilläkin olisi mahdollisuus nähdä työelämää ja erilaisia työpaikkoja. Poliluokan oppilailta ja opettajalta saamani palautteen perusteella voi ajatella työpaikkakäyntien soveltuvan erityisesti joustavan opetuksen luokille, joissa painotetaan toiminnallisia opetusmenetelmiä. Jopo-luokalla opetusta järjestetään erilaisissa oppimisympäristöissä ja osa opinnoista tehdään työpaikoilla erimittaisilla jaksoilla. Jopo-luokan tarkoituksena on nostaa nuoren koulumotivaatiota ja auttaa saamaan sellainen päättötodistus, jolla hän pääsee haluamaansa jatko-opiskelupaikkaan. (Tuusulan kunta 2014.)

8.3 Lopuksi

Koin kehittämishankeprosessin erittäin mielekkääksi ja antoisaksi. Työskentely poliluokan opettajan ja avustajan kanssa sujui hyvässä yhteishengessä. Oma työhistoriani poliluokan opettajana oli varmasti hyvä lähtökohta yhteistyölle ja tämän kehittämishankkeen toteuttamiselle. Työkokemukseni perusteella minulla oli tietämystä ja käytännön kokemusta Kalliomaan koulun ja erityisesti poliluokan toiminnasta. Tästä lähtökohdasta oli helppo nähdä se tarve, johon tätä kehittämishanketta lähdettiin toteuttamaan.

Nuorille osallistuminen tähän prosessiin antoi varmasti paljon uusia kokemuksia. Erilaisiin työpaikkoihin tutustuminen muutti nuorten suhtautumista joihinkin aloihin. Tästä on varmasti nuorille hyötyä tulevaisuudessa esimerkiksi kesätöitä hankkiessa. Nuorilla saattaa olla matalampi kynnyks ottaa vastaan joitain muuta-kin tarjottua työtä, jollei töitä juuri toiveammattista ole tarjolla.

LÄHTEET

- Anttila P. 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.
- Eriksson, P. & Koistinen K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskuksen julkaisuja 4:2005. Kerava: Savion kirjapaino.
- Hallituksen esitys. 2013. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130066#id195676>
- Hautamäki, J. & Lahtinen, U. & Moberg, S. & Tuunainen, S. 2007. Erityispedagogiikan perusteet. Helsinki: WSOY.
- Heikkinen H.L.T. & Jyrkämä J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Juva: Atena kustannus, 25-62.
- Heikkinen H.L.T. 2006. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H.L.T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy, 16-38.
- Heikkinen H.L.T. 2007. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmenetelmiin.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja Kirjoita. 10. os. uud. p. Jyväskylä: Gummerus.
- Huovinen, T. & Rovio, E. 2008. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korj. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 94–113.
- Jyväskylän yliopisto. 2013. Kurssi- ja oppimateriaalipilone Koppa. Viitattu 6.11.2013. <https://koppa.jyu.fi/>
- Jyväskylän yliopiston koulutuksen tutkimuslaitos, 2013. HOJKS perusopetuslaissa. Viitattu 12.10.2013. <http://www.peda.net/veraja/etuinfo/perusopetus/etuki/hojks>
- Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOY.
- Kalliomaan koulu. 2013. Viitattu 11.10.2013. <http://web.tuusula.fi/kalliomaankoulu>
- Karetie, M. 2008. Työelämään tutustuminen sekä kokemukset työelämän ja opetuksen yhteyksistä peruskouluissa. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 21.3.2014. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/19956/TMP.objres.206.pdf?sequence=1>
- Kiviniemi, K. 1999. Toimintatutkimus yhteisöllisenä prosessina. Teoksessa Heikkinen, H., Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena kustannus, 63–81.
- Kuntoutussäätiö. 2013. Viitattu 5.12.2013. <http://www.kuntoutusportti.fi>

- Latvakoski, S. 2011. "Vähän niinku heräs": Sairaalakoulun oppilaiden kokemuksia kuvataideopetuksesta kuvataiteen opetuskokeilun valossa. Pro gradu –tutkielma. Lapin yliopisto. Taiteiden tiedekunta. Viitattu 20.1.2014. <http://www.doria.fi/handle/10024/66995>
- Merimaa, E. 2009. Selvitys erityiskoulujen ja sairaalaopetuksen asemasta, tehtävistä ja rahoituksesta kehittämisehdotuksineen. Yliopistopaino: Opetusministeriön julkaisuja 2009:37.
- Opetushallitus 2012. SAIREKE- Sairaalaopetuksen kehittämishanke. Viitattu 21.1.2014. http://www.edu.fi/erityinen_tuki/sairaalan_lapsen_ja_nuoren_opettaminen/saireke_sairaalaopetuksen_kehittamishanke
- Opetushallitus. 2013a. Sairaalan lapsen ja nuoren opettaminen. Viitattu 12.10.2013. <http://www.edu.fi/erityisopetus/saikonet>
- Opetushallitus. 2013b. Oppilaanohjaus. Viitattu 12.10.2013. <http://www.edu.fi/perusopetus/oppilaanohjaus>
- Opetushallitus. 2014. Oppilaan arviointi sairaalaopetuksessa. Viitattu 22.3.2014. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/perusopetuksen_oppilaan_arviointi/oppilaan_arviointi_sairaalaopetuksessa
- Pelkonen, L. 2012. Sairaalaopetuksen valtakunnallinen seurantatutkimus 2009–2012. Pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto. Viitattu 5.1.2014. <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/3e7cdf8046f5f31db0d4fe0ffdef9fc9/Liisa+Pelkosen+gradu.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=3e7cdf8046f5f31db0d4fe0ffdef9fc9>
- Perusopetuslaki 1998/628. 23.12.1999/1288 muutoksineen.
- Perusopetuslaki. 1998/628. 30.12.2013/1276 muutoksineen.
- Rinkinen, A. & Siippainen, M. (toim.). 2012. Ohjauksen polkuja. Perusopetuksen oppilaanohjauksen kehittämistoiminnan hyvät käytänteet. Tampere: Opetushallituksen julkaisu. 2012:4.
- Suvilehto, P. 2008. Lasten luova kirjoittaminen psyykkisen tulpan avaajana: tapaustutkimus pohjoissuomalaisen sairaalakoulun ja Pääatalo-instituutin 8–13-vuotiaiden lasten kirjoituksista. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Viitattu 10.1.2014. <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn978-951-42-8866-1>
- Taloudellinen tiedotustoimisto. 2010. TAT Nuorisotutkimus: Nuoret ja ammatinvalinta 2010. Viitattu 23.3.2014. <http://tat.fi/wp-content/uploads/2012/06/Nuorisotutkimus2010.pdf>
- Tilus, P. 2005. Erityistä tukea tai erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksen järjestäminen osana sairaalaerityiskoulun toimintaa. Teoksessa Tilus, P. & Vuorenmaa, S-R. (toim.) Opetussuunnitelma kasvun ja kehityksen tukena. Avain oppilaan kohtaamiseen. Haukkalan koulun julkaisu 1:2005. Jyväskylä: Kopijyvä, 10-25.
- Tilus, P. 2008. Sairaalaopetuksen kehittämishanke SAIREKE 2005-2008. Loppuraportti. SAIREKE-hankkeen raportteja 3:2008. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tuusulan kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma. 2012. Viitattu 13.10.2013. <http://web.tuusula.fi/kalliomaankoulu>

Tuusulan kunta. 2014. Viitattu 28.3.2014. <https://tuusula.fi>

Työ- ja elinkeinoministeriö; Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Viitattu 18.11.2013. http://www.nuorisotakuu.fi/files/34024/Nuorten_yhteiskuntatakuu_2013_raportti.pdf

Veteläinen, M. 2008. Oppilaan matka kotikoulusta sairaalakouluun ja takaisin. Narratiivinen tutkimus oppilaan koulupolusta ja sen nivelvaiheista. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 5.1.2014. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/79941/gradu03237.pdf?sequence=1>

Loppukysely oppilaille

Kysely työpaikkakäynneistä

Vastaa kysymyksiin. Voit halutessasi jatkaa kääntöpuolelle.

Ennakkotehtävät:

1. Olivatko ennakkotehtävät ennen työpaikkakäyntejä mielestäsi tarpeellisia? Miksi? _____

2. Opitko tiedonhakua Internetistä tai tutustuitko uusiin Internet-sivustoihin? Mihin? _____

3. Osaatko hakea julkisen liikenteen aikataulujen netistä? Opitko tämän taidon ennakkotehtäviä tehdessä?

Tulevaisuudensuunnitelmat:

4. Oliko sinulle jo syksyllä tiedossa, mille alalle aiot peruskoulun jälkeen? Jos oli, muuttuiko ajatuksesi yhdeksännen luokan aikana? _____

5. Tiedätkö nyt mihin koulutukseen/koulutuksiin haet yhdeksännen luokan jäl-
keen? _____

6. Oliko työpaikkakäynneillä vaikutusta alanvalintaasi? Jos, niin miten ne vaikutti-
vat? _____

Oma osallistumisesi:

7. Mikä sinua kiinnosti työpaikkakäynneillä eniten? Mikä hyvä kokemus on jäänyt
mieleen? _____

8. Koitko jotain negatiivista liittyen työpaikkakäynteihin? Mitä?

9. Jännittikö työpaikkakäynneille meneminen?

Työpaikkakäyntien määrä:

10. Työpaikkakäyntejä oli mielestäsi liikaa, sopivasti vai liian vähän?

11. Työpaikkakäyntien kesto oli mielestäsi liian pitkä, sopiva, liian lyhyt?

Työpaikkakäyntien hyödyllisyys:

12. Olisiko työpaikkakäynneistä mielestäsi hyötyä muille yhdeksäsluokkalaisille?

Miksi? _____

13. Kuinka hyödyllisiä työpaikkakäynnit mielestäsi olivat yleisesti asteikolla 1 – 5?

5= erittäin hyödyllinen 4= melko hyödyllinen 3= melko hyödytön 2=hyödytön 1= en osaa sanoa

Lopuksi:

14. Mitä erityisesti haluat sanoa työpaikkakäynneistä tai niihin liittyvistä asioista?

15. Lukukauden 2013–2014 aikana järjestettiin viisi työpaikkakäyntiä. Kuinka monelle työpaikkakäynnille osallistuit?

16. Olen tyttö poika

Kiitos vastauksestasi! ☺

Loppukysely opettajalle ja avustajalle

Kysely työpaikkakäynneistä opettajil- le

1. Miten mielestäsi nuoret suhtautuivat työpaikkakäynteihin?

2. Työpaikkakäyntejä edelsi aiheeseen orientoivien ennakkotehtävien tekeminen.

Olivatko ne mielestäsi tarpeellisia? _____

3. Vastasivatko ennakkotehtävät työpaikkakäyntien sisältöihin?

4. Tukivatko työpaikkakäynnit mielestäsi oppilaanohjausta?

5. Oliko työpaikkakäynneillä vaikutusta nuorten jatkokoulutussuunnitelmiin?

6. Miten mielestäsi työpaikkojen edustajat suhtautuivat nuoriin?

7. Työpaikkakäyntejä oli mielestäsi liian vähän, sopivasti vai liikaa?

8. Työpaikkakäyntien kesto oli mielestäsi liian lyhyt, sopiva, liian pitkä?

9. Mitä positiivista työpaikkakäynneiltä jäi erityisesti mieleesi?

10. Koitko jotain negatiivista liittyen työpaikkakäynteihin?

11. Aiotko jatkossa toteuttaa poliluokan oppilaiden kanssa työpaikkakäyntejä?

12. Suositteletko muille yläasteen opettajille työpaikkakäyntejä?

13. Kuinka hyödyllisiä työpaikkakäynnit mielestäsi olivat yleisesti asteikolla 1 – 5?

5= erittäin hyödyllinen 4= melko hyödyllinen 3= melko hyödytön 2=hyödytön 1= en osaa sanoa

14. Onko sinulla kehittämissuhteita työpaikkakäynteihin ja niihin liittyviin tehtäviin? _____

Kiitos vastauksestasi! 😊

Palautekysely työpaikkakäynnin jälkeen

Palaute työpaikkakäynnistä. Voit vastata nimettömästi.

1. Olen tyttö poika

2. Työpaikka, jossa kävit:

3. Minkälainen ilmapiiri työpaikalla mielestäsi oli?

4. Mitä uutta opit työpaikkakäynnillä?

5. Muuttuiko käsityksesi työpaikasta tai kyseisestä alasta? Miten?

6. Jäikö sinulle jotain kysyttävää?

7. Voisitko ajatella työskenteleväsi kyseisessä työpaikassa tai vastaavassa?

8. Kuinka hyödyllinen työpaikkakäynti mielestäsi oli asteikolla 1 - 4 _____

1=hyödytön 2= melko hyödytön 3= varsin hyödyllinen 4= erittäin hyödyllinen

Työpaikkojen yhteystietoluettelo

Sisältö

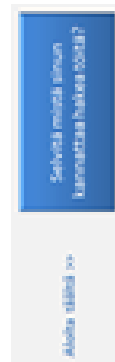
1	HUMANISTINEN JA KASVATUSALA	4
2	KULTTUURIALA	5
3	YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALouden JA HALLINNON ALA	6
	3.1 Kaupat	6
	3.2 Kirpputorit	7
	3.3 Kirjasto	7
	3.4 Sanomalehdet, jakelu	8
4	LUONNONTIETEIDEN ALA	9
5	TEKNIIKAN JA LIIKENTEEN ALA	10
	5.1 Ajoneuvo- ja kuljetustekniikka	10
	5.2 Kiinteistöhoito	11
	5.3 LVI	11
	5.4 Sähkö	11
	5.5 Elintarvikeala	12
	5.6 Tekstiili- ja vaatetustekniikka	12
	5.7 Prosessiteollisuus	12
	5.8 Metallit	13
	5.9 Kalusteet	13
6	LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA	14
	6.1 Ratsastuskoulu	14
	6.2 Eläinkaupat	14
	6.3 Eläinlääkäri	14
	6.4 Puutarha-ala	14
	6.5 Kierrätys ja jätehuolto:	15

7	SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA	16
	7.1 Päiväkodit	16
	7.2 Vanhustenhoito	17
	7.3 Kotipalvelu	18
	7.4 Keski-uudenmaan Pelastuslaitos	18
8	MAJOITUS- JA RAVITSEMISALA:	19
	8.1 Kahvilat	19
	8.2 Ravintolat	19
	8.3 Hotelli	20
	8.4 Siivous	20
9	KIRKOLLINEN TYÖ	21
10	KAIKKI KUNNALLISET TYÖT	22

Ennakkotehtävä kaupanalan työpaikkakäyntiä varten

ERI AMMATTIALOJEN TARKASTELUA

1. Mene Internet-sivulle www.foreammatti.fi
2. Valitse Selvitä mistä sinun kannattaa hakea töitä.

3. Valitse ala, esim. Kaupallinen työ.

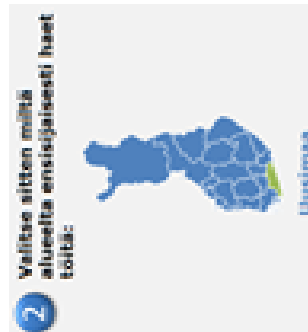
1 Valitse ensin sinua kiinnostavat ammazit
 Vain osa näytetään | Ammatit | Työpaikat (jota löydä) | Maailmanlaajuus | Päivitetään

Tietotieteet, tekniikka ja luonnontieteet
 Terveystieteet ja hoito
 Hallinto- ja toimintatieteet, IT-ala
 Kaupallinen työ
 Muu- ja erityisalojen työ, palvelus- ja kulttuurin ja liikunnan
 Rakennus- ja saneeraus
 Työväen ja palvelus, kiemuri, puu, tekstiili ja muut
 Muu toimintaa ja toimintaa
 Palvelutyö

4. Valitse ammattinimike, esim. Myyjät.

5. Valitse Uusimaa ja jatka.

6. Etsi ja kirjoita tehtävämoneisteseen tiedot valitsemasi alan työstä.

Jos klikkaat kohtaa, jossa lukee esim. [Myyjät.pdf](#), aukeaa tehtävissä tarvittavia tietoja tulostettavana pdf-tiedostona. Voit myös tulostaa tiedoston itsellesi, jos opettaja antaa luvan.

Kuinka monia työpaikka-ilmoitusta tuli viime kuussa?

Mitäkä ovat yleiset osaamistarpeet?
Mainitse neljä asiaa.

Mitäkä ovat ammatilliset osaamistarpeet?
Mainitse neljä asiaa.

Ammattiala

Keskivaihe

Minkä koulusasteen tutkintoja tämän alan työntekijöillä on eniten?

Mitäkä ovat kolme yleisintä tutkintoa TOP 5 listalla?

Millainen on työllisten kilpailutilanne tällä hetkellä?

Millaiset ovat työmarkkinanäkymät muutaman vuoden kuluessa?

Työaika (kaksi suurinta ryhmää, esim. kokopäivätyö 64%)

Työn kesto (kaksi suurinta ryhmää, esim. yli 12kk = 66%)

Onko mielestäsi löydämiäsi tietojen perusteella kannattavaa lähteä opiskelemaan kyseistä alaa? Perustele vastauksesi.

Voisitko ajatella työskenteleväsi kyseisellä alalla?

Perustele vastauksesi.

Olet menossa tutustumaan alan työpaikkaan. Mieti ainakin yksi kysymys, johon haluat vastauksen:
